C. 2a

Verzameling van :-

Internationale Brieven

voor het Volksdagblad

geschreven door :-

-: Christiaan Cornelissen.

UITGEVER:

I. I. SAMSON. 's GRAVENHAGE.

VERZAMELING

VAN

Internationale Brieven

voor het VOLKSDAGBLAD geschreven

door CHRISTIAAN CORNELISSEN.

UITGEVER:

I. I. SAMSON, 's GRAVENHAGE.

VOORWOORD.

Vanaf Juni 1903 verschenen in het *Volksdagblad* te Amsterdam, geregeld alle veertien dagen, somtijds elke week, Internationale Brieven van de hand van CHRISTIAAN CORNELISSEN te Parijs.

Herhaaldelijk en van verschillende zijden is er, zoowel bij den schrijver, als bij de redactie van bovengenoemd dagblad, op aangedrongen, dat deze brieven afzonderlijk als bundel zouden verschijnen. Wanneer hier thans met de uitgave ervan een aanvang wordt gemaakt, zien we voorzeker de moeilijkheden niet over het hoofd, die eraan verbonden zijn. Brieven, bestemd, op een bepaald moment een bepaald effect te verzekeren, bevatten natuurlijk gedeelten, die na eenige jaren als *afgedane zaken* behooren te worden beschouwd, terwijl andere gedeelten, door de wijziging in de partij- en groepsverhoudingen, juist een bijzondere actualiteit kunnen hebben verkregen.

Er moet dus tot een zifting worden overgegaan.

In verband daarmede hebben we niet alleen hier en daar bepaalde uitwijdingen, in overleg met den schrijver, door uitlatingsteekens vervangen, maar gaan wij er ook toe over, successievelijk die brieven het eerst te publiceeren, welker actualiteit voor het tegenwoordige, het meest in het oog springt. Allereerst hebben wij daarbij gedacht aan de brieven, betrekking hebbende op de *achturenbeweging* in Frankrijk en den strijd der *„Directe Actie"*, in dit land in den loop van 1906 aangevangen. Op deze brieven zullen, naar we hopen, andere volgen. De tekst is natuurlijk geheel gelijkluidend aan die der oorspronkelijke brieven, behoudens de boven gemotiveerde uitlatingen, en verder de correctie van enkele drukfouten, door den schrijver in den oorspronkelijken tekst aangebracht.

Om een bijzondere reden verzoeken we krachtige medewerking van alle kameraden bij den verkoop dezer brieven: Hoezeer de risico der uitgave door persoonlijke krachten wordt gedragen, zal een mogelijk batig saldo allereerst ten goede komen aan de propaganda der Vrij-Socialistische beginselen en der Revolutionair-Federalistische taktiek.

Dat ieder zich beijvere, ons daarom terzijde te staan, in de overtuiging, dat hier niet slechts het geschrevene woord op zichzelf reeds tot propaganda strekt, doch dat ook de verkoop als zoodanig weder niet geschiedt tot persoonlijk voordeel, maar vóór alles plaats heeft naar het beginsel: *Eén voor allen, allen voor één!*

DE UITGEVER.

Internationale Brieven.

De beweging voor den Achturendag en de „Directe actie" in Frankrijk.

LXXIX. (Eerste Reeks).

Parijs, 10 Mei 1906.

„Reeds bekronen belangrijke resultaten de achttien maanden van propaganda voor de Verovering van den achturendag, waarvan het Comité der Confederatie, krachtens opdracht van 't congres van Bourges, de regeling heeft op zich genomen".
Manifest van 2 Mei van het Comité der Confederatie.

Een voorlooper van Luther en van de Kerkhervorming in Duitschland, Ulrich von Hütten, teekende de gisting in de gemoederen van zijn tijd met den bekenden uitroep: „De geesten zijn ontwaakt, het is een lust te leven!"

Zóó is de stemming op het oogenblik in Frankrijk! Er is leven en energie allerwegen. Ik denk, dit zeggende, niet juist aan de algemeene verkiezingen, die den vorigen Zondag plaats grepen, en die een glansrijke, voorloopige overwinning gaven aan de republikeinsche partijen, welke de scheiding van Kerk en Staat voltrokken in Frankrijk. Al zijn politieke feiten, als de uitslag der verkiezingen, ook een uitdrukking van het leven en de energie, die zich allerwegen baan breken, daar zijn voor mij belangrijker verschijnselen, dan dat uiterlijke politieke leven. De zeden en gewoonten wijzigen zich; zij vormen andere menschen, menschen, vrijer opgevoed, menschen vooral, die niet meer geduldig den rug krommen onder de kapitalistische uitbuiting, maar die zich opwerken, zich emancipeeren.

Ik heb in mijn vorigen brief beloofd, eenigermate de balans op te maken van de beweging ten gunste van den achturendag (met als neveneisch voor bepaalde bedrijven den wekelijkschen rustdag), die zich den 1sten Mei heeft ingezet.

En de vruchten zijn reeds rijk! We kunnen het thans reeds beter nog getuigen, dan het Comité der Confederatie dit kon doen in zijn Manifest van 2 Mei, (zie het motto boven dezen brief), ook al zijn op het oogenblik, dat deze regelen worden geschreven, nog de grootste arbeidersmassa's te Parijs in volle staking, en al gist ook nog de beweging nà in alle streken van Frankrijk.

Reeds de voorafgaande propaganda voor de grootsche beweging had enkele merkwaardige resultaten opgeleverd.

Ik wijs op het huis Goguenheim te Chaumont, een reusachtige fabriek van lederwerken en handschoenen, waar ongeveer 2000 werklieden arbeiden, en dat aan den vooravond van den 1 Mei toestemde in de vermindering van den arbeidsdag tot 8 uur *zonder loonsverlaging*. Op de brouwerij Le Frapper te Lambézellec (Brest), waar ongeveer 80 werklieden arbeiden, en die ook reeds vóór 1 Mei den achturendag aanvaardde. Op verschillende drukkerijen te Parijs, waar eveneens reeds in de week vóór 1 Mei aan de eischen der gezellen was toegegeven, zoodat, op voorstel van het Werkstakingscomité van de *Fédération du Livre*, de werkstakers konden besluiten, dat in de werkplaatsen, waar de patroons hadden toegegeven, de gezellen den arbeid zouden hervatten, onder de verplichting, 10 percent van hun loon te storten voor de nog stakenden Enzoovoort.

Maar het hoofdgewicht van den strijd bleef toch op den 1sten Mei vallen, daar, van 2 Mei af, de werklieden in de meest verschillende bedrijven hadden besloten, op den gewonen tijd aan het werk te gaan, doch nà afloop van 8 werkuren gewoonweg de werkplaatsen en fabrieken te verlaten, òf wel — waar dit doelmatiger bleek en noodig — onmiddellijk de algeheele staking op 2 Mei voort te zetten.

Het is de hoofdstad, die op dit terrein de provincie is vóórgegaan.

Zien wij dus eerst den toestand te Parijs onder de oogen.

Reeds onmiddellijk na den internationalen betoogingsdag, zoodra men zich op 2 en 3 Mei rekening van den toestand kon geven, bleken 80.000 werklieden in de meest verschillende bedrijven het werk niet te hebben hervat.

De sociaal-democratische *Petite République* schatte de getallen der stakers aldus (nummer van 4 Mei):

Grondwerkers, putgravers	25,000
Metselaars	2,000
Schilders	15,000
Witwerkers	7,000
Meubelmakers	1,500
Slotenmakers	4,000
Blikslagers	1,500
Goudsmeden, juweliers	8,000

Typografen	5,000
Typografische drukwerken en papierindustrieën	8,000

Bovendien staakten nog onder de kleinere bedrijven: brocheerders, ijzergieters, steenhouwers, enz., een heele reeks.

De werklieden, die in massa (75,000) onmiddellijk den 8-urigen arbeidsdag eischten, behoorden, men ziet het reeds uit de lijst boven gegeven, in het bijzonder tot de bouwvakken en de luxe industrieën.

Aan den anderen kant trachtten vele duizenden werklieden in de metaal-industrieën, in het bizonder de automobiel-industrie, de verwezenlijking te verkrijgen van het voor hen practischer Engelsche stelsel van vier-en-vijftig uur 's weeks met algeheele rust op Zaterdagnamiddag. De metaalbewerkersvereeniging zag langs dien weg groot onmiddellijk succes voor oogen en zonderde zich dus eenigermate van den algemeenen stroom af.

Wij zijn geen doctrinairen!

Wat de beweging voor den 8-urendag haar beteekenis geeft, is het krachtige verzet tegen de uitbuiting *van onder op* en de 9-urendag, in de metaalvakken door eigen kracht gewonnen, kan een reusachtige vooruitgang zijn.

De typografen te Parijs — reeds vóór 1 Mei in staking — strijden insgelijks nog voor den 9-urendag.

Wanneer eischen als deze een inbreuk schijnen op de algemeene propaganda voor den 8-urendag, moet men niet vergeten, dat er anderzijds in Frankrijk arbeidersmassa's zijn, die reeds de 8-uren-beweging hebben overschreden. De landarbeidersvereenigingen in Zuid-Frankrijk, waar thans, in de wijnstreken vooral, de 8-urendag reeds bestaat, strijden thans voor de verkrijging van den 6-urendag (tot groote ergernis der bourgeoisie). En mijn aandacht werd in den loop dezer week getrokken door een bericht in een der bourgeoisbladen, waarin honend werd gesproken over een boerenknechtenvereeniging, die eischte den 8-urigen werkdag in de zomermaanden, den 6-urigen in het winterseizoen.

De werkstaking in de metaalvakken werd te Parijs door de houding der patroons eerst later algemeen. En, toen zich bij de metaalarbeiders nog als nieuwe stakers kwamen scharen de lithografen (ten getale van 5000), de timmerlieden (3000) de werklieden in het rijtuigvak (25,000), terwijl de stakende meubelmakers tot 4000 klommen, ging, aan het eind der week nà den 1sten Mei, het gezamenlijke aantal der Parijsche ar-

beiders, die in de beweging van dit jaar den strijd aanvaardden de 100,000 reeds vér te boven.

Op het oogenblik, dat deze brief wordt verzonden, is de staking *algemeen* geworden in de meubel-industrieën, de bouwvakken en de automobiel-industrie, en heeft ze zich ook in andere bedrijven nog uitgebreid, zoodat het totaal aantal stakers te Parijs en in den naasten omtrek thans op 120,000 wordt geschat.[1])

Wat is er verkregen?

Aangezien steeds nog het aantal der stakers toeneemt, en dezen alleen reeds in de bouwvakken op dit oogenblik 45,000 in de metaalindustrieën 28,000 beloopen, bedenke men, dat de hoofdstrijd nog gestreden moet worden. En gaan we thans na:

Het aantal letterzetterijen en lithografische inrichtingen, waar de eischen der arbeiders zijn ingewilligd, is sedert 1 Mei nog met verschillende vermeerderd. Aan de coöperatieve werkplaats der „Photogravure Moderne" (Boulevard Voltaire) is reeds de 8-urendag ingevoerd.

In de metaalindustrie is de belangrijkste overwinning, tot hiertoe behaald, die bij de firma Delaunay — Belleville te Saint-Denis bij Parijs, die onder de eerste was, welke toegaf aan de eischen der arbeiders (arbeid 55 uur 's weeks). In deze fabriek werken 2000 arbeiders. Andere huizen volgden, als: Hotein et Citron (Faubourg St. Denis), Crouvel, de firma Gobron-Brillé te Billancourt (Banlieue) [2]), enz. De fabriek Moranne (rue du Banquier) aanvaardde den 8-urendag; het huis Chomrobert te Levallois (Banlieue), beloofde den 8 urendag in werking te stellen, zoodra meerdere firma's volgen. In een vergadering, Zaterdag 4 Mei gehouden, kon het Achturen-comité der metaalbewerkers (ook ketelmakers. blikslagers, enz. omvattend) meedeelen, dat vijf nieuwe firma's den 8-urendag hadden aanvaard. Ook de gieters en de vormers van de firma Thion kregen dezen eisch ingewiligd, zoo ook de ijzergieters aan de fabriek van het Parthinium.

---

[1]) De valsche voorstelling, die ik in het sociaal-democratische blad Het Volk van Amsterdam omtrent de beweging vond, doet mij ook hier weer opzettelijk de cijfers overnemen uit de sociaal-democratische Petite République (nummers van 5 en 10 Mei).

[2]) De zoogenaamde „Banlieue" is de naaste omtrek der stad, waar verschillende der grootste industriëele ondernemingen zijn gevestigd.

Evenals de metaalbewerkers, konden ook de houtvergulders reeds in het midden der week na 1 Mei aankondigen, dat verscheidene firma's in hun bedrijf den 8-urendag hadden aanvaard. Bij de metselaars en steenhouwers hebben insgelijks talrijke kleine patroons aan de arbeiders-eischen toegegeven.

In de bedrijven der sterkst uitgebuite arbeiders, waren eischen als de bovengenoemde natuurlijk niet te bereiken. Wel echter andere: Zoo bijvoorbeeld slaagden de kleermakers en naaisters erin, om bij meer dan twintig firma's den arbeidsdag die tot hiertoe onbeperkt was verlengd, op 10 uur vastgesteld te krijgen.

De vereeniging van patroons-coiffeurs in het XIe en XIIe arrondissement van Parijs besloten met groote meerderheid den eisch hunner bedienden in te willigen en den geheelen Dinsdag van elke week als rustdag te beschouwen, en hun zaak tesluiten, voorts om hun personeel een uur vrij te geven 's-middags voor den maaltijd. Hier stelden zich de eischen, zooals men ziet, weder anders.

Ook de strijdwijze der vereenigingen liep soms uiteen: Terwijl in de metaalindustrieën elke fabriek haar autonomie bewaarde en afzonderlijk met den patroon onderhandelde, gaven de huisschilders aan verschillende patroons, die de eischen der arbeiders verklaarden in te willigen, ten antwoord, dat ze slechts wilden onderhandelen met de patroonsvereeniging als zoodanig. De stucadoors, strijdend insgelijks voor den werkdag van 8 uur, hebben een soortgelijk besluit genomen als de schildersgezellen.

* * *

Hoewel in de rest van Frankrijk de beweging niet dienzelfden loop heeft genomen, als in de hoofdstad, zijn ook dáár de resultaten reeds aan te wijzen.

Te *Toulon*, waar de staking ernstig is, troffen de gas-arbeiders een vergelijk, krachtens hetwelk binnen een maand de 8-urendag zal worden ingevoerd voor de stokers en de 9-urendag voor 't fabriekspersoneel, een en ander in terugwerkende kracht met betaling van de langer gewerkte uren als overuren. De stadsreinigers dezer gemeente bekomen een loonsverhooging voor de mannen van 50 centimes per dag, en 25 centimes voor de vrouwen.

Op het oogenblik, dat deze brief wordt geschreven, staken

te Toulon nog een twaalftal vakken voor de verkrijging van den 8-urendag. Het zijn ook hier vooral de bouwvakken, die den toon aangeven.

Te *Moulins* eindigde de staking der metselaars met de belofte der patroons, voor het volgende seizoen het loontarief te zullen verhoogen; in de bouwvakken te *La Rochelle* weigerden de patroons verkorting van den arbeidsdag, maar willigden zc de loonsverhooging in. Te *Firmery* verkregen de metaalbewerkers belangrijke verbeteringen. Te *Lyon* verkregen de schilders en pleisterwerkers bij verschillende firma's den 8-urendag; de stakingsbeweging breidt er zich nog steeds uit en is algemeen in de metaalindustrie. Te *Marseille* kwamen de limonadewerkers door vergelijk tot den 12-urigen arbeidsdag (in plaats van den 16-urigen.) Eisch was de 10-urige arbeidsdag. Te *Rive de Gier* is de arbeidsdag voor de glasblazers verminderd van 10 uur op $8^3/_4$ uur. Enzoovoort.

Ik heb wat de beweging buiten de hoofdstad betreft, slechts hier en daar een greep gedaan; op het oogenblik bijvoorbeeld breidt in de metaalindustrie de staking zich naar alle hoeken des lands uit. Hoofdzaak is echter het karakteriseeren van de beweging zelve.

* * *

En thans, nu de beweging een glansrijken aanvang heeft genomen, wat zal thans de houding zijn der mannen van de politiek? In Frankrijk,— laten we dit ter eere van de sociaaldemocraten zeggen, — hebben de soc.-dem. werklieden wakker de revolutionaire vaklieden en anarchisten terzijde gestaan. En ook de sociaal-democratische pers, begrijpende, dat het hier een diepe beweging van benedenop geldt, heeft geen weerstand geboden, maar krachtig meegewerkt:

Het sociaal-democratische blad *L'Humanité*, (redacteur *Jaurès*) in haar nummer van 8 Mei enkele der voordeelen, reeds door de werklieden behaald, opsommend, schreef:

„*Moge deze spontane beweging der arbeidersvereenigingen, strijd voerend tegen den geesel van overarbeid en werkloosheid, den ijver aanvuren van het Parlement, en de nieuwgekozenen der democratie meesleepen op den weg der sociale hervormingen.*"

Ik had deze zinsnede haast als tweede motto boven mijn brief willen plaatsen!

Welk een bescheidenheid, welk een betuiging van onmacht

eigenlijk! Hoe gevoelt de sociaal-democraat, die deze regelen schreef, dat de bezielende kracht van het leven zelf, van de directe actie der werklieden, de wetgevers moet voortdrijven!

Of ze volgen zullen is een andere vraag. Maar, hoe geheel anders klinkt deze waardeerende taal, dan de onware voorstelling, die bijvoorbeeld het sociaal-democratische blad *Het Volk* (uit W. H. Vliegen's pen) van de Fransche beweging heeft gegeven.

Wilt ge de beide strijdwijzen, de met lamheid geslagene, sociaal-democratische, en de krachtig frissche revolutionaire actie naast elkaar stellen, plaats dan, lezer, naast de overwinningen van den 9-urigen en 8-urigen werkdag boven beschreven, en aan de eigen kracht der arbeiders-organisaties te danken, de volgende lamlendige zinsnede door W. H. Vliegen op het Paaschcongres der S. D. A. P. geuit (geciteerd uit *Het volk*):

„Waarom vragen wij den tien-, en niet den achturendag? Omdat wij zouden roepen in de woestijn. Op den achturendag ligt thans de utopie nog duimen dik. Na 12 jaar agitatie voor den 8-urendag verklaarde Bebel: hij is practisch nog onmogelijk".

„Practisch onmogelijk?" „Roepen in de woestijn?"

Frankrijk geeft het antwoord.

De waarheid is, dat de geheele sociaaldemocratie een „practische onmogelijkheid" is, en dat de remmers van den vooruitgang, type-W. H. Vliegen, in plaats van ooit gevaar te zullen loopen „roepers in de woestijn" te worden, hard bezig zijn, te trachten, de arbeidersbeweging voorloopig zelf de dorre woestijn in te leiden.

Voor de naaste toekomst *vragen* ze („*vragen*" alleen maar, — vragen *bij de wet*) den 10-urendag. Straks binnen 20 jaar, als de werklieden inmiddels zelf de handen uit de mouwen zullen hebben gestoken, en al veel verder zijn, zullen ze komen „vragen" om den $9^1/_2$-urigen; over 50 jaar om den 9-urigen arbeidsdag.

De 8-urige werkdag volgt met Sint-Juttemis! (Natuurlijk alleen maar „gevraagd" — *bij de wet!)*

* * *

De uitslag der beweging in Frankrijk kan niet anders dan voor alle moderne landen van gewicht zijn, *juist omdat ze het verschil in strijdwijze teekent.*

Een vriend uit Berlijn, die me opheldering vroeg over den

gang der Fransche beweging, verzekerde me, dat vele Duitsche arbeiders met spanning de beweging in Frankrijk volgen, omdat bij eenig succes, de moreele invloed ervan groot zal zijn in Duitschland. Toevallig was me hetzelfde uit Londen gemeld. Uit Belgische en Zwitsersche bladen konden we zien, met hoeveel sympathie de strijd der Fransche vakvereenigingen in de beide respectieve landen wordt gevolgd. Te Rome, te Napels, te Balcelona hebben reeds duizenden arbeiders de strijdwijze der Franschen toegepast, — óók ten gunste van den 8-urendag. Ze staakten of verlieten na acht uur gewerkt te hebben de fabrieken en werkplaatsen.

Hopen we, dat ook in Nederland de beweging, thans bij onze zuidelijke naburen aangevangen, een terugslag moge hebben.

CHRISTIAAN CORNELISSEN.

LXXXIII. (Eerste Reeks.)

De 1-Mei campagne en de resultaten der „Directe Actie" in Frankrijk, of: Een soc.-dem. Nederlandsch orgaan met anti-arbeiders-gevoelens.

Parijs, 22 Juni 1906.

... dat „we in Frankrijk nu al zooveel van de in gang zijnde beweging hebben gezien, dat vrijwel de eenige organisatie, die op het gebied van werktijdverkorting resultaat heeft bereikt, de typografenbond is, en die staat niet op het standpunt van de Conjédération du Travail, maar geheel op dat van het Vakverbond".

Het Volk.

„L'Humanité" heeft elken dag een heele rubriek over de beweging, doch het eene bericht al vager dan het andere. En zelfs „La Voix du Peuple", het orgaan van de „Confédération", deelt zoo goed als niets positiefs mede. Onder den titel: „Eerste resultaten", geeft het blad thans, na drie weken, een opsomming van geëindigde stakingen, waaruit blijkt, dat van een verovering van den achturendag nergens sprake is".

Het Volk.

„Het staat dus nu vast: de beweging voor den

8-urendag is totaal mislukt. De „directe aktie" heeft geheel fiasko gemaakt."

Conclusie van het beruchte artikel, geschreven door H(enriëtte) R(oland) H(olst) in „Het Volk" van Dinsdag 12 Juni.

Reeds vóór mijn 83ste Internationale brief werd geschreven, had ik den wensch, terug te komen op de resultaten van de 1-Mei-beweging in Frankrijk. Doch ik wachtte den uitslag af van den strijd in enkele bedrijven, in het bizonder in de bouwvakken. En die afwachting viel me moeilijk. Ik ontving aanhoudend brieven met uitknipsels of bijgevoegde nummers van een orgaan in Nederland — *Het Volk* — dat tegenover de arbeidersbeweging in Frankrijk een onwaardiger rol heeft aangenomen, dan zelfs de katholieke en reactionaire pers in Frankrijk zelf. Een houding, ook ver beneden die van de Fransche regeering; want de radicale minister, Clemenceau, mag zich in de laatste maanden hebben betoond als eèn verbeten vijand van de socialistische arbeidersbeweging, hij heeft toch niet kunnen nalaten, in zijn gedenkwaardige rede, op Maandag 18 en Dinsdag 19 Juni in de Kamer gehouden, de macht der revolutionaire vakbeweging op den voorgrond te stellen, en zelfs heeft hij duidelijk uitgesproken, dat het enkel is geweest met volkomen kennis van die macht, en behoorlijk ingelicht, dat hij besloot, tienduizenden aan troepen te Parijs saam te trekken.

Een houding ten slotte ook, geheel in contrast met die van verschillende sociaal-democratische bladen in Frankrijk. En daar het orgaan der S. D. A. P. zich nogal eens speciaal op *L'Humanité* beroept, zal ik me de moeite geven, hier later op de resultaten der Meibeweging terugkomend, in het bijzonder de sociaal-democratische *L'Humanité* tegenover *Het Volk* te stellen. Tegenover vervalschers moet men bij voorkeur materiaal gebruiken, dat ze zelf niet kunnen en durven afkeuren.

Ik weet wel, hier is voorzichtigheid noodzakelijk, als men conclusies zou willen trekken. Ook *L'Humanité*, zoowel als *La petite République*, zoowel als andere sociaal-democratische Fransche bladen, hebben het vroeger óók opgenomen *tegen* de onafhankelijke en revolutionaire vakbeweging. En eerst

toen ze zagen, dat de verbittering onder de lezende arbeidersbevolking zóó groot werd, dat ze wel bakzeil *moesten* halen, of anders hun lezers onder de arbeiders geheel zouden gaan verliezen, zijn ze van houding veranderd.

Zoodra de Nederlandsche arbeiders het willen (de sociaal-democraten onder hen), is het met het schrijven in *Het Volk* tegen de zelfstandige vakbeweging en met het stelselmatig opdisschen van onwaarheden in *Het Volk* óók gedaan.

„Wij zijn sociaaldemocraten," gaan ze dan zeggen, „maar we willen daarom nog geen leugens met voorbedachten rade in de sociaal-demorcratische pers tegen andersdenkenden."

Ik wensch dus nog eenmaal een afzonderlijken brief in aansluiting aan dien in het *Volksdagblad* van 14 Mei aan de resultaten der Fransche Mei-beweging te wijden. Men zal eruit zien, hoe *onwaar* het is, dat er van „een verovering van den achturendag nergens sprake is." Nergens! De redactie van *Het Volk* had alleen maar m'n brief van 14 Mei behoeven in te zien, om reeds onmiddellijk verschillende gevallen aan te treffen, dat de achturendag bij den eersten stoot is verkregen. Ik laat buiten beschouwing, dat de patroons, *natuurlijk* slechts bij uitzondering, onmiddellijk en algeheel toegeven, omdat, als in elken oorlog, alleen de groote trekken van de campagne kunnen worden getrokken, om met veldmaarschalk Von Moltke te spreken, terwijl het verder van de tegenpartij en zijn krachten afhangt, hoe het veldtochtplan moet worden gewijzigd. Ware het er der redactie van *Het Volk* niet om te doen geweest, zich reeds in beginsel tegenover den onafhankelijken arbeidersstrijd te plaatsen, dan had ze moeten begrijpen, dat de strijd in het volgend jaar en het daarop weer volgend, zal worden voortgezet en dat een verkorting van een 12- of 13-urigen tot een 10- of 9-urigen arbeidsdag óók reeds een vooruitgang is.

Men zal tegelijk zien uit het overzicht in mijn volgenden brief, dat het evenmin in hoofdzaak de typografen zijn, die in den strijd der *directe actie* van dit jaar vruchten hebben geplukt. Ik wil gaarne aan den krachtigen, taaien strijd der Parijsche typo's alle recht doen wedervaren. Zelfs in beginsel hebben wij iets van dat genereuze en vergevingsgezinde, dat de Bijbel op den voorgrond stelt. Ook onder ons, revolutionairen, bestaat er misschien méér vreugde over één conservatief sociaal-democraat in de arbeidersbeweging, *die zich bekeert en de directe actie gaat toepassen*, zóó flink als de

Parijsche typo's het doen, dan over honderd voorstanders van de Directe actie van huis uit, die *geen bekeering noodig hebben.*

Maar bovenal zal men uit mijn later volgend overzicht, hoop ik, zien, dat de beweging voor den 8-urendag, wel verre van „totaal mislukt" te zijn, glansrijk een nieuwe periode is ingegaan en definitief is begonnen.

Maar, de lezer houde het mij ten goede, dat ik mijn overzicht niet kan aanvangen, zonder mij gekeerd te hebben tegen het alleronwaardigste artikel, dat ik in de internationale pers over de 1-Meibeweging der Fransche arbeiders heb gelezen, tegen het artikel van H(enriëtte) R(oland) H(olst) in *Het Volk* van 12 Juni.

In het tweede deel van haar artikel, nadat door haar is afgerekend in een scherpe veroordeeling met de regeeringspolitiek van het ministerie-Clemenceau, tracht mevr. Roland Holst onmiddellijk een valsche geschiedkundige voorstelling der 8-uren-beweging te geven. Ze plaatst kalmweg, zonder een woord over het principiëele verschil te zeggen, het besluit van het Vakcongres te Bourges naast het besluit van een klein sociaal-democratisch congres in 1890, waar een aantal vakvereenigingen verschenen waren.

„Reeds in 1890 nam het kongres der vakvereenigingen het besluit „na 1 Mei niet langer dan 8 uur daags te werken", hetzelfde besluit dus, dat in 1904 te Bourges genomen werd. Maar er werd toen nauwelijks getracht aan dit besluit een begin van uitvoering te geven."

Maar is dit hetzelfde? Van een nationale beweging als die te Bourges kon in 1890 in Frankrijk reeds dáárom geen sprake zijn, omdat de beide groote landelijke Federaties: die der Arbeidsbeurzen en die der groote landelijke Bonden, beiden eerst dagteekenen van nà 1890[1]). De 400 afgevaardigden, vertegenwoordigend meer dan 1200 organisaties, die te Bourges hun besluit namen, vormden de onafhankelijke Fransche vakbeweging. Daarentegen waren de 67 afgevaardigden, die te Calais in 1890 het congres hielden, waarop Mevr. Roland Holst doelt,

---

[1]) De Fédération des Bourses du Travail de France werd gesticht op het congres van St. Etienne van 7—9 Februari 1892. De Confédération Générale du Travail werd gesticht op het congres van Limoges van 23—28 Sept. 1895. Het zijn deze beide lichamen, die de nationale vakcongressen in Frankrijk, als dat te Bourges, leiden.

sociaal-democraten. Er waren zelfs uit de sociaal-democratie enkel de kornuiten van Mevr. Roland Holst tegenwoordig, de Marxisten[1]). Het spreekt dus vanzelf, dat deze menschen er nauwelijks naar trachtten, aan hun besluit „een begin van, uitvoering te geven". Ze vergenoegden er zich mee, datgene te doen, waarmede alle sociaal-democraten (helaas!) maar al te zeer gewoon zijn, zich te vergenoegen: Ze brachten den 1sten Mei 1891 een verzoekschrift aan de autoriteiten, dat natuurlijk naar de prullemand ging!

Eerst sedert de vakbeweging in Frankrijk zich van de sociaal-democratie heeft losgemaakt (dus eerst nà 1890), kon er kracht van uitgaan. En daarom gold het in 1904 een geheel ander besluit, dan in 1890, — *een besluit van de arbeiders zelven.* Het gold voor het eerst de *directe actie* der werklieden tegenover de onvruchtbare parlementaire actie, waarvan zelfs de typografen hier genoeg beginnen te krijgen.

Na de beweging, waartoe het Congres van Bourges besloot, valsch gekarakteriseerd te hebben, meent Mevr. Roland Holst, die beweging zelve te moeten aankondigen, als reeds in haar begin ontrouw geworden aan het oorspronkelijk genomen besluit.

„Het parool te Bourges uitgegeven: „vanaf 1 Mei verlaten wij de werkplaats en fabriek na 8 uur gearbeid te hebben," was door het bestuur der „Confédération" reeds vroeger ingetrokken[2]). Dit had zijn taktiek gewijzigd en er zich toe bepaald, bij de vakbonden propaganda te maken voor het plan, 1 Mei als uitgangspunt te kiezen van eene groote beweging voor den 8 urendag. Van het „nemen" van den 8-urendag was dus geen sprake meer, maar alleen van een poging

---

[1]) In 1890 werden er in Frankrijk 3 congressen gehouden: te Châtellerault (possibilistisch), te Rijssel (Marxistisch) en te Calais (met dezelfde afgevaardigden, Marxistisch).

[2]) Dit is volkomen onwaar! Het Bestuur van de „Confédération" in Frankrijk heeft niets in te trekken! Het Bestuur heeft alleen de opdracht, uit te voeren, wat wordt besloten. Het zou hoogstens een congresbesluit kunnen verkrachten, maar zou evenmin besluiten van een congres kunnen „intrekken", als b.v. het N. A. S. in Nederland. Mevr R. H. heeft niet het minste besef van wat een Federatie is. We zijn in de arbeidersbeweging -- niet in de S. D. A. P!

dien te veroveren [1]). Wie in den strijd gaat, geeft toe, dat hij kans loopt niet te overwinnen [2]). Zoo was de oorspronkelijke, utopische leuze — door de anarchistische vakbeweging ten onzent zoozeer bewonderd — al opgegeven eer de strijd begon".

Men zal mij moeten toegeven, dat dit alles een beetje àl te verregaand is. Wij hebben niet het recht, ook niet bij een dogmatiek mensch, alléén bekrompenheid of kwaden wil te onderstellen. En het beste aannemend, wil ik dus maar gelooven, dat het besluit, zooals het te Bourges is genomen, niet onder de oogen van mevr. Roland-Holst is gekomen, ten minste niet in den juisten tekst. Ik neem dus de vrijheid, hiernog eens woordelijk dit besluit herhalen:

„Het Congres, overwegende, dat de arbeiders alleen kunnen rekenen op hun eigen actie voor de verbetering van hun arbeidsverhoudingen;

„overwegende, dat een agitatie voor den 8-urendag een stap is in de richting der algeheele definitieve emancipatie;

„geeft de opdracht aan de C. G. T. (*Confédération Générale du Travail*) een krachtige en grootsche manifestatie te organiseeren, opdat den 1sten Mei 1906 de werklieden uit zichzelven ophouden, langer dan acht uren te werken".

Wat is dit nu anders dan 1 Mei als uitgangspunt kiezen van een groote beweging voor den 8-urendag? Waarin is nu het opgeven gelegen van dit „parool" hier? Dit, wat den tekst betreft! Wie zich echter de moeite wil geven, in mijn artikel in het laatste nummer van het tijdschrift *Levensrecht* de proclamaties in te zien, waarmede dit besluit is *uitgevoerd*, én door de „*Confédératie*", én door de federaties in eigen bedrijf, hij zal moeten erkennen, hoe inleelijk dat gewurm van Roland

---

[1]) Ik moet eerlijk verklaren, niets te begrijpen van dit verschil tusschen „nemen" en „veroveren". Is veroveren minder dan nemen? Of wil R. H. ons wijsmaken, dat te Bourges niet werd gedacht aan een „poging", en dat de afgevaardigden meenden, dat ze maar hadden te „nemen" zonder pogen, zoo ongeveer als in Luilekkerland, waar de gebraden duiven zóó maar in den mond vliegen? Wat heeft deze vrouw eigenlijk willen zeggen?

[2]) Natuurlijk! Wat wil R. H. dan? De schrijfster houde het mij ten goede, men kan een dame niet zoo beantwoorden, als men het een „heer" zou doen. Maar onder ons mannen zouden we in plat Hollandsch zeggen: „U staat te kletsen."

Holst is, dat *wil* afbreken, waar niets af te breken valt.
Ik ga voort 't artikel te citeeren:

„Die strijd was niet een „„algemeene"" werkstaking voor den 8-urendag. Daarvan zelfs was geen sprake (!). Verschillende vakbonden, o. a. de spoorweg- en transportarbeiders, de mijnwerkers, de textielarbeiders, enz. hadden òf verklaard niet mee te doen, òf geen toezegging gedaan. Men ziet: met een enkele uitzondering — de metaalnijverheid — waren het juist de gewichtigste bedrijven en die waarin de kapitaalconcentratie het grootst is ... De beweging is dan ook, met uitzondering van de metaalnijverheid en rijtuigfabricage, grootendeels beperkt gebleven tot minder geconcentreerde bedrijven, tot de sfeer van het midden- en kleinbedrijf: b.v.de bouwvakken, de goud- en zilversmeden enz."

Wat U. E. zegt, mevrouw!

Wat den aanhef betreft, zal ik niet verder terugkomen op het boven reeds aangetoonde. In mijn artikel in *Levensrecht* haalde ik den tekst aan van het aanplakbiljet, waarmede de metselaars hun kameraden opwekten tot den 1-Mei-strijd. Ik koos dit biljet uit de verschillende, waarmede allerwegen de muren van de hoofdstad en de schuttingen van de groote werken waren beplakt. Men kan er uitzien, of er ook „*sprake*" was van een „*algemeene*" *werkstaking voor den* „*8-urendag*".

Maar ik ga nu in op het tweede deel van bovenstaand citaat en veroorloof me op te merken, dat mevr. R. H. evenweinig economische kennis heeft op het punt van *groot-bedrijf*, *midden-bedrijf* en *klein-bedrijf*, als ze in de discussie met Mr. Steinmetz blijk heeft gegeven kennis te bezitten met betrekking tot de „materialistische geschiedopvatting".

Nemen we eens de „bouwvakken". De soc. dem. *Petite République* schatte 4 Mei het aantal grondwerkers en putgravers die op 2 Mei bleven staken, op 25,000, dat der metselaars op 2000 (later nog vermeerderd), dat der timmerlieden op 3000. Mag ik mevr. Roland—Holst opmerken, dat, afgezien nog van wat „een bouwwerk" te Parijs beteekent, het overgroote deel, vooral der grondwerkers, werkzaam was en nog is aan den ondergrondschen spoorweg de *Métropolitain*?

Weet mevr. R. H. wel, wat 25,000 grondwerkers beteekent? En mag ik haar meedeelen, dat de aanleg van de *Métro*-lijn, onder geheel Parijs door, een reuzenwerk beteekent, dat *natuurlijk alleen is aangenomen kunnen worden door aannemers, die*

tot de rijkste en machtigste kapitalisten van geheel Frankrijk behooren? Mag ik haar opmerken, dat ze ook met andere bedrijven in een wereldstad voorzichtig moet zijn? Dat de meubelfabrieken van den Faubourg St. Antoine b.v., die hun meubelen leveren tot in Noord- en Zuid-Amerika en in China, voor allerlei vorstelijke gelegenheden, door machtige naamlooze maatschappijen worden gedreven, of individueel door rijkaards, rijk zelfs voor een wereldstad?

Gus, kan mevr. R. H. antwoorden, te Noordwijk aan Zee en in het Gooi, waar ik thans woon, noemt men een „meubelmakerspatroon" of een „metselaarspatroon" zoo'n klein manneken met 2 of 3 knechts!

Dat is in een wereldstad anders, mevr. R. H.! Maar mag ik u verzoeken, om zelfs met de kleine mannekens voorzichtig te zijn, daar dezen dikwijls door de groote ondernemers achter zich worden gesteund?

Ik zal u een voorbeeld geven, mevr. R. H.: Reeds op 28 Mei kon het werkstakingscomité der houtsnijders (sculpteurs sur bois) meedeelen, dat 130 patroons te Parijs hadden toegegeven aan den eisch van 8 uur arbeid voor negen uur loon. [1])

Doch wat gebeurt? De werklieden bemerken, dat de grootste huizen, die nog niet hadden toegegeven, haar werk lieten uitvoeren bij de kleine, die wèl hadden toegegeven. Dit bracht de geheele mooie beweging in gevaar, zoodat de vorige week de houtsnijders besloten, de „algemeene" werkstaking te proclameeren (dezelfde, waarvan geen „sprake" was, volgens R. H. ook dáár, waar reeds de 8-urendag was ingewilligd. Met het gevolg, dat van de 1400 vakgenooten geen twee dozijn meer werken sedert de laatste weken. Ziehier, hoe zelfs achter de kleinbedrijven, de steun van het grootbedrijf moet worden gezocht!

Mag ik verder, op het laatst geciteerde deel van het artikel van R. H. terugkomend, de vrijheid nemen, aan deze óók nog een lijstje te overhandigen, betrekking hebbend op de „*mijnwerkers*"? Het maakt geen aanspraak op volledigheid, het is maar een greep, dien ik thans na ruim 6 weken nog heb moeten terugdoen. Ik kon natuurlijk den ingnobelen aanval van mevr. R. H. niet voorzien.

[1]) Zie L'Humanité van 30 Mei 1906.

Ik ontleen het lijstje aan de Sociaal-Democratatische *Petite République*, nummer van 4 Mei, en citeer woordelijk:

„De arbeidersagitatie in de andere kolenbekkens, dan die van de departementen Le Nord en Pas de Calais (waar, zooals men weet, de staking reeds vóór 1 Mei begonnen was), openbaart zich door den wil der arbeiders om slechts acht uur te werken en de puttten te verlaten nà afloop van dien arbeidstijd. Het is een algemeene [1]) en zeer gekarakteriseerde beweging, zooals de volgende telegrammen getuigen:

„*Montceau-les-Mines*, 3 Mei. — De mijnwerkers, die deel uitmaken van het roode Syndicaat, hebben zich gisteren en van morgen, om den 8-urendag toe te passen, naar boven laten brengen, na acht uren te hebben gewerkt.

„De compagnie heeft vanavond geweigerd, de mijnwerkers te laten afdalen, die enkel acht uren willen arbeiden....

Alais, 3 Mei. — De mijnwerkers in de kolenschachten van Rochebelle, die den 1sten Mei hadden gestaakt, zijn gisteren op het gewone uur teruggekomen, maar zijn na acht uur werkens weer afgetrokken.

„Vanmorgen heeft de Compagnie, die niet van zin schijnt, in deze kwestie toe te geven, 25 personen weggezonden aan de schachten Descours en 5 aan de schacht Fontanes.

„Tegenover dien maatregel hebben de mijnwerkers, die reeds waren afgedaald, de mijn verlaten....

„*Saint-Etienne*, 3 Mei. — De drie laatste posten mijnwerkers van de dagploeg en nachtploeg van de schacht Saint Louis, elk vier honderd man tellend, zijn naar boven gekomen na acht uren te hebben gewerkt.

„De werklieden van de schachten Mars, Verpilleux en Montmartre zijn vanavond naar boven gekomen na acht uur arbeidens. De Compagnie heeft aan de mijnen doen aanplakken, dat de geregelde arbeidsdag negen uur bedraagt"...

Ik zal geen verder onderzoek doen. Ik vind het genoeg, mevr. R. H. ook op dit punt weer te treffen op heeterdaad en te kunnen bewijzen, dat ze onwaarheid spreekt.

Ik citeer weder haar artikel:

„Hierbij komt, dat de eisch van den 8-urendag nergens werd vastgehouden. De geheele beweging loste zich op in

[1]) Gut, Mevr. R. H., „algemeen", en bovendien voor den 8-urendag! Maar dat was immers opgegeven? Zelfs reeds in de kleinbedrijven!

een aantal stakingen van verschillende bedrijven voor verschillende eischen: verkorting van arbeidsdag, loonsverhooging, Zondagsrust, afschaffing van stukwerk, enz. Wanneer men het voorloopig lijstje van resultaten nagaat zooals het verleden week afgedrukt stond in Fransche partijorganen, dan vinden wij..... *niet een*, waarin de arbeiders den 8-urendag hebben veroverd".

Heeft mevr. R. H. b.v. de 130 Parijsche patroons van houtsnijwerk, in de *Humanité* van 30 Mei genoemd, niet gevonden? Maar ook, van welke „Fransche partijorganen" spreekt de dame? De *Humanité*, de *Petite République* hebben dag aan dag de beweging gevolgd en goed meegesteund, maar . . . ze hebben géén voorloopig lijstje gegeven. Ik vrees het haast te zeggen, maar ziehier wat ik geloof, dat het geval is geweest, te oordeelen naar dat „voorloopig lijstje" en naar de ter plaatse door mevr. R. H. genoemde gevallen van de textielarbeiders te Puteaux, timmerlieden te Poitiers enz.

Het Fransche vakblad *La Voix du Peuple* heeft onder den titel „eerste résultaten" gedurende *zeven* weken *elke* week een lijst van resultaten afgedrukt. Eén van die lijsten met Puteaux, Poitiers, enz. erin, schijnt in de handen te zijn gevallen van Mevr. R. H., die, geen weg ermee wetende, het heeft aangezien voor een complete lijst tot op de week vóór 12 Juni. Dat is nog het gunstigste geval; misschien echter heeft ze enkel de redactie van *Het Volk* nagevolgd (zie ons motto) die een gelijke stommiteit heeft uitgehaald.

Is dit gewurm niet om er medelijden mee te krijgen?

Mag ik verder Mevr. R. H. nog eens herinneren aan wat ik boven zei met een beroep op Von Moltke, dat men in den strijd steeds zijn stelling wijzigt? Mag ik haar opmerkzaam maken, niet te laatdunkend neer te zien op een verkorting van een 12-urigen tot een 10-urigen arbeidsdag bijvoorbeeld? Mag ik haar, wat de *Zondagsrust* betreft, opmerken, dat dit *een onderdeel is geweest* (in aanhang aan de 8-urenbeweging) *in het besluit te Bourges genomen?* En mag ik haar opmerken, dat voor een vak als dat der coiffeurs de 8-urendag niet dezelfde beteekenis heeft als bijv. voor de industrie der mijnwerkers, omdat de klanten, die gaan en komen in barbierswinkels, over den arbeidsduur beslissen? Dat de wekelijksche rustdag, dien de coiffeurs te Parijs hebben veroverd, daarentegen een *eisch is van gewicht* in dit speciale bedrijf?

Ik schaam me haast, om op dezen toon aan iemand, die zich vooraan plaatst in een deel der arbeidersbeweging, te moeten zeggen, wàt arbeiderseischen eigenlijk zijn.

Ik zou, dunkt me, kunnen volstaan, maar ik kan niet nalaten, nog even de *verklaring* onder de oogen te zien, die Mevr. R. H. ten beste geeft, na te hebben geconstateerd, dat het nu „*dus*" vaststaat, dat de „Directe aktie" „geheel fiasko gemaakt" heeft.

„Het kon niet anders. Het is duidelijk dat het gelijktijdig voeren van stakingen in verschillende vakken volstrekt niet in elk geval [1]) de kansen der strijdende arbeiders vermeerdert — integendeel. Een tijd of een seizoen, dat aan de arbeiders van het eene vak goede kansen biedt, kan voor die van het andere hoogst ongeschikt zijn: hiermee wordt geen rekening gehouden. Daarbij komt, dat de patroons alle gelegenheid hebben zich op de staking voor te bereiden, wanneer die, zooals in dit geval, bijna t w e e j a a r v a n t e v o r e n aangekondigd wordt. Het was of de fransche vakvereenigingen zichzelven den strijd zoo moeilijk mogelijk wilden maken."

M'n goede mensch, ge praat hier weer mee als een kip zonder kop over economische en industriëele zaken waarvan ge *niet* op de hoogte zijt! Het is weer juist als in uw strijd met Mr. Steinmetz!

Gelooft ge dan waarlijk, dat de Parijsche en Fransche arbeiders niet beter weten, welk „seizoen" ze hebben uitgekozen dan *gij?* Mag ik u attent maken, dat 1 Mei ongeveer het hoogtepunt is in 't voorjaarsseizoen in de wereldstad, vooral voor de bouwvakken, schilders, enz.? Dat van Februari, soms Maart, in verschillende kringen de drukte doorgaat tot zoowat Juli (na 14 Juli wordt de slapte gerekend, al ingetreden te zijn) en dat het seizoen eerst midden September of begin October weer aanvangt? De hitte heeft op dit alles natuurlijk veel invloed! Mag ik u opmerken, dat ook voor de werken aan de *Métropolitain* de 1 Mei-dag midden in de drukte viel? Gij meent zoo'n theoretisch zinnetje te kunnen opstellen van de patroons, die „*twee jaar van te voren*" zijn gewaarschuwd, en ge begrijpt van de praktijk niets! Ge begrijpt niet eens, dat voor een nationale beweging, die waarschuwing van te voren er geheel anders uitziet, dan voor een enkele staking. Uw

[1]) Daar is niemand, die dit zal beweren!

theoretische kennis is al juist van hetzelfde allooi, als uw practische! En geen wonder, want een theorie, die de praktijk niet tot grondslag neemt, heeft geen waarde — óók niet als theorie.

En dat durft dan, aan het slot van haar artikel gekomen, zeggen: *De Fransche arbeiders*[1]) *doorzien de maatschappij niet genoeg*". . . Je moet maar weten, van wie je 't te hooren krijgt!

Ik hoop, zoodra mogelijk tot een nader overzicht van de resultaten der 1-Mei-beweging te komen in m'n eerstvolgenden brief.

CHRISTIAAN CORNELISSEN.

LXXXIV (Eerste Reeks).

Parijs, 29 Juni 1909.

De 1 Mei-campagne en de resultaten der „Directe actie" in Frankrijk.

„Terwijl de reactionaire en gematigde pers[2]) probeert saam te spannen, om het stilzwijgen te bewaren en in hare kolommen alleen de berichten laat doorsijpelen, die gunstig zijn voor het patronaat, beijveren wij ons aan de Humanité, om in nauwkeurige trekken de kracht en den omvang af te teekenen van dien economischen veldslag zonder voorbeeld, die door de arbeidersbevolking is aangevangen tot verkorting van den arbeidsduur en waarmee het Parlement en de republikeinsche en socialistische gemeenteraden vroeg of laat genoodzaakt zullen zijn rekening te houden. De vier pagina's van ons blad[3]) zouden onvoldoende zijn, wilden we alle details van dezen grooten strijd in het licht stellen, heel de beweging der meetings weergeven, die te Parijs en in zijn Banlieue worden gehouden, van al de dagordes nota nemen, die ons worden toegezonden door de vereenigingen, op de bres gebleven met den wil, der tegenpartij een vasten waarborg af te dwingen tegen Overarbeid en Werkloosheid, welke in al de proletariërsmilieus de twee meest gevreesde geesels zijn, die bestrijding behoeven".

Het soc.-dem. blad: „L'Humanité" midden in den strijd (nummer van 30 Mei).

---

[1]) Wat een algemeenheid, DE Fransche arbeiders!

[2]) Ook sommige gematigde soc.-democratische bladen, als Het Volk.

[3]) De Humanité is een dagblad groot formaat.

Gekomen tot de taak, die ik mij heb voorgenomen, het verloop der beweging van de „Directe actie" in Frankrijk verder te teekenen en een overzicht te geven van de sedert half Mei behaalde voordeelen (zie mijn brief in *Het Volksdagblad* van 14 Mei), behoor ik vooraf een paar opmerkingen te maken. Allereerst dit, dat men geen, zij het ook maar ten naastebij volledig overzicht van mij zou kunnen en mogen verwachten. De beweging van 1906 is zóó reusachtig en uitgebreid geweest, heeft zich over zóóveel verschillende industrieën en gemeenten van een groot land verbreid, dat men wel dag aan dag verschillende groote dagbladen (behalve de arbeidersvakpers) zou moeten volgen en zelf ook weder over kolom aan kolom zou moeten beschikken, om van alle conflicten en hun verloop notitie te nemen. Bovendien is de afloop van een aantal conflicten over het geheele land niet opgenomen in de pers, omdat de voordeelen als het ware zonder slag of stoot zijn gewonnen, doordat de patroons, zonder den strijd af te wachten, een vergelijk hebben getroffen met hun werklieden, zoodat het conflict spoedig eindigde.

Verschillende stakingen zijn op het oogenblik nog in vollen gang. Over enkele dezer eerst een woord. Allereerst over de beweging der h o u t s n ij d e r s.

Ik vermeldde in den loop van m'n kritiek op het artikel van Mevr. Roland Holst, hoe reeds 130 Parijsche huizen van snijwerk en beeldhouwwerk den 8-urendag hadden toegestaan, maar hoe daarop de werkstaking weder opnieuw is aangevangen, omdat de arbeiders meenen, slechts door een algemeene staking den tegenstand van de groote firma's, van enkele millionairs in het bedrijf, te kunnen breken. Van den uitslag van dien laatsten strijd kan nog niets worden gezegd op het oogenblik, dat ik dezen brief schrijf.

De kamp wordt hier thans gevoerd tusschen de beide vereenigingen der patroons en der werklieden. Vermelden we echter, dat de geest onder de 1200 arbeiders, over wie het hier gaat, zóó is, dat ze hebben kunnen verklaren: „In elk geval en wat er ook moge komen, *overwinning of nederlaag*, de 8-urendag zal toch altijd worden afgedwongen, want de geest onder de houtsnijders is zóó gewoon geraakt, aan de idee van den 8-urendag, dat ze vast zijn besloten, hem toe te passen, koste wat het kost."

Ongeveer evenzoo is op het oogenblik de toestand voor

de circa 1800 steenkappers en pleisteraars, die, toen de metselaars, (zie onder), het werk weder opvatt'en, de staking hunnerzijds hebben voortgezet, vasthoudend aan den eisch van den *8-urigen werkdag*.

Volgens de *Humanité* van Woensdag 27 Juni staat hun strijd goed en toonen de patroons alle teekenen, te willen capituleeren.

De typografen zijn insgelijks nog in den strijd gewikkeld. Doch het geldt voor hen nog slechts den tegenstand van enkele groote patroons te breken. Reeds den 28en Mei waren er op de ongeveer 1200 drukkerijen van Parijs en het departement der Seine nog slechts 25 huizen eersten en tweeden rang, die niet het nieuwe tarief der arbeiders met den 9-urendag hadden aangenomen, terwijl nog een 30-tal kleine patroons zich weerbarstig bleven verzetten. Sedert dien is het aantal weerspannige patroons nog met den dag afgenomen, en het geldt thans nog een staking van een paar honderd werklieden. En daar de Parijsche typo's internationaal krachtig worden gesteund, kan men zeggen, dat — dank zij de taktiek der „directe actie" — de typografen kolossale verbeteringen hebben verkregen. Ik, die persoonlijk veelvuldig gelegenheid heb (door vrienden) ook het oordeel der patroons te vernemen, kan gerust verklaren, dat deze laatsten de beweging als een soort revolutie in het uitgeversbedrijf beschouwen en volmondig erkennen, daartegen niet opgewassen te zijn geweest.

Dat het hier ook financieel gaat om een enorm succes, blijkt nog meer in de Banlieue (naasten omtrek) van Parijs, dan in de stad zelve. In de Banlieue toch wordt thans door de typografen verdiend 7 francs 20 voor 9 uur arbeid, terwijl het loon vóór de staking kwam op 5 fr. 20 voor 10 uur arbeid, — een verhooging in vele gevallen met 50 pCt. per uur! Zooals bij de typografen, staat het ook gesteld bij de lithografen. De *Humanité* van 9 Juni kon bijv. vermelden, dat daags te voren meer dan zestig huizen, waarvan sommige tot 14 machines bezitten, in den eisch van den 9-urendag hadden toegestemd en ook hier vermeerderde nog dit aantal en valt er op een ferm succes te wijzen. Alleen hebben de lithografen in zekeren zin toch ook een terugslag ondervonden door de beweging der typo's. Zij, de lithografen, hadden namelijk 18 maanden lang een krachtige argitatie gevoerd tot voorbereiding van den strijd om den 8-urendag. Maar hun beweging werd in dit opzicht verlamd door die der typografen, die eenmaal

in massa tot den strijd voor den 9-urendag hadden besloten, zoodat ook ten slotte de lithografen met den voorloopigen eisch van den 9-urendag genoegen hebben moeten nemen, ten einde met de typo's in dezelfde lijn te blijven. (Besluit van hun vergadering op 19 Mei).

Ten slotte is ook de strijd der *coiffeurs*, voor de verkrijging van een wekelijkschen rustdag, reeds een prachtige overwinning te noemen, hoewel hij nog niet geheel is afgeloopen. Metterdaad sluiten de Parijsche coiffeurspatroons reeds thans in massa één dag van de week. Sommigen hunner hebben den Zondag verkozen, anderen den Dinsdag, maar . . . ze sluiten, door de werklieden daartoe gedwongen. En dan te weten, zoo merkt de *Voix du Peuple* op, dat tot vóór weinige maanden de patroon-coiffeur, wien men zou hebben voorgesteld, zijn winkel een vollen dag per week te sluiten, zoo'n voorstel zou hebben beschouwd als een pure krankzinnigheid!

Wanneer we thans gaan spreken over de bewegingen, die reeds geheel zijn afgeloopen, dan mag een woord van hulde voorzeker niet worden onthouden aan de 25000 grondwerkers, putgravers en gangengravers, voor het grootste deel werkzaam aan den ondergrondspoorweg, de *Métropolitain* te Parijs, die wekenlang de ruggegraat der beweging zijn geweest. Hun zware werk maakte het voor de patroons uitermate moeielijk deze mannen te vervangen, en een optocht van die kolossale vierkante gestalten in de breede fluweelen broeken, een kleurigen gordel om de lendenen, werd zelfs door de onbeschofste Parijsche politiegasten ontzien. De grondwerkers hebben de belofte verkregen, waarvoor ze den arbeid op 2 Mei neerlegden, na den 1sten Mei feestdag te hebben gehouden. De tegenwoordige werkstaking (der grondwerkers) had vooral ten doel, den werkdag van 8 uur opgenomen te krijgen in de bestekken, die de voorwaarden vaststellen voor de nu volgende ondernemingen. De machtige, gezamenlijke krachtinspanning die ze deed geboren worden, heeft op dit hoofdpunt tot een overwinning geleid.

„De afgevaardigden dezer corporatie hebben zich naar het Stadhuis en de Prefectuur der Seine begeven. Ze hebben er de formeele belofte ontvangen, dat de acht-urendag zonder loonsvermindering zou voorkomen in de nieuwe arbeidscontracten". Aldus de *Humanité* van 8 Juni bij de hervatting der werken aan de *Métropolitain*.

Mocht de ontvangen belofte niet worden nagekomen, dan zullen de grondwerkers opnieuw den arbeid staken. Op het oogenblik, dat deze brief wordt geschreven, dus nog vóór de nieuwe regeling der contracten, is er reeds weder gisting onder de grondwerkers op verschillende punten der stad, waar honderden hunner de uit-den-weg-ruiming van kleine grieven eischen en loonsverhooging vragen.

Na 42 dagen van strijd besloten de werklieden in de metselwerken (met uitzondering van de steenkappers en pleisteraars bovengenoemd) op 12 Juni j.l. den arbeid te hervatten, de verwachting uitsprekend, dat ze verder in den geregelden, elken dag terugkeerenden strijd op de bouwwerken den 8-urendag steeds verder zullen nabijkomen.

Voor hen gaat het hier slecht om een gedeeltelijke overwinning. Ze verkregen den *wekelijkschen rustdag* en loonsverhooging, van welke laatste ik hieronder verslag doe, omdat de vergelijking der loonen misschien ook voor Nederland niet zonder belang is.[1]

In de leder- en huidenfabrieken, waar 2 Mei insgelijk de strijd was aangevangen, werd binnen weinige dagen door de patroons toegegeven aan de navolgende eischen:

Loonsverhooging. — Verkorting van den arbeidsdag tot op 10 uur (vóór de staking was de arbeidstijd 12 uur.) Opheffing van Zondagsarbeid. Levering van handschoenen voor de arbeiders werkend in bi-chromaat en voor de zeemlederbereiding. Anderhalf uur voor het déjeuner. Opheffing van onder-aanneming. Betaling alle acht dagen.

---

[1]) Handlangers-limousinants (grofmetselaars), vóór de staking betaald met 0 fr. 45, nà de staking met 0 fr. 50.

Opperlieden, vóór de staking betaald met 0 fr. 50, nà de staking met 0 fr. 55.

Opperlieden, vóór de staking betaald met 0 fr. 55, nà de staking met 0 fr. 60.

Limousinants, vóór de staking betaald met 0 fr. 55, 0 fr. 60, 0 fr. 65, nà de staking met 0 fr. 60, 0 fr. 65, 0 fr. 70.

Metselaars, vóór de staking betaald met 0 fr. 70, 0 fr. 75, 0 fr. 80, 0 fr. 85, 0 fr. 90, nà de staking met 0 fr. 80, 0 fr. 85, 0 fr. 90 en 0 fr. 95.

Kruiers, vóór de staking 0 fr. 60, nà de staking 0 fr. 70.

„Pinceurs", vóór de staking 0 fr. 75, nà de staking 0 fr. 80.

Steenzetters, vóór de staking 0 fr. 90, nà de staking 0 fr. 95.

„Het geldt hier dus een nieuwe overwinning, die valt te noteeren, eene die weldra zal worden aangevuld met die der steenkappers en pleisteraars". Aldus L'Humanité van 14 Juni.

Ziehier mooie resultaten, het loon voor een 18 maanden lange wakkere agitatie. Met een paar firma's hebben de lederen huidenwerkers slechts nog eenig geschil.

Minder gelukkig zijn de werklieden geweest in de juweliers- en goudsmids-ateliers. Na een maand lang, in strijd te zijn geweest, namen ze einde Mei weder het werk op, uitdrukkend in een resolutie hun verlangen, om later den strijd te hervatten voor den 8-urigen werkdag (volgens hun verklaring, opgenomen in de de *Humanité* van 24 Mei).

Hij trof echter een bericht in de *Voix du Peuple*, meedeelend dat sedert de hervatting der werkzaamheden, de 9-urendag (voor 10 betaald) zich veralgemeent in de juweliers- en goudsmids-ateliers, en men hem spoedig een algemeenen regel hoopt te zien.

De huisschilders namen in de laatste week der Meimaand weder het werk op, nadat ze *10 centimes per uur loonsverhooging* hadden verkregen.

Bij de metaalbewerkers, van wie velen — vooral in de automobielindustrie — op de oude voorwaarden weer aan het werk zijn gegaan, is echter in enkele fabrieken, behalve de reeds vroeger door mij vermelde, toegegeven aan de eischen der werklieden (arbeidsweek van 54 uur). Zóó in de fabriek Ravasse te *Pantin* (Banlieue), zóó in de fabriek Liberator te *Pré Saint-Gervais* (Banlieue), in de machinefabriek Da Costa en Backmann te Parijs, en in een dertigtal andere werkplaatsen.

* * *

Wat betreft de beweging buiten het departement der Seine (Parijs en een deel van zijn omgeving), zou ik nog minder op volledigheid kunnen aanspraak maken. Hier is ze nóg meer afwisselend geweest en ontbrak de eenheid in actie, die de hoofdstad bleef bewaren. Ook houde men het mij ten goede, zoo verschillende der resultaten hier genoemd reeds zijn bekend. Ik bemerkte bijv., dat het orgaan van het N. A. S., *De Arbeid*, geregeld uit de *Voix du Peuple* de door de arbeiders verkregen resultaten heeft overgenomen. Verder kan ik niet ingaan op verschillende berichten, omdat ze wel mededeelden, dat de eischen der arbeiders zijn ingewilligd, maar zonder dat verder die eischen — waarschijnlijk als bekend beschouwd — nader worden aangeduid. Wat hier dus volgt gelieve men te be-

schouwen als een reeks grepen links en rechts gedaan:

Te Chamonix werd de arbeid hervat op de geheele lijn van Chamonix naar Argentières (Zwitsersche grens.) De arbeiders, werkzaam aan de tunnel van den *Col de Montets*, verkregen den zes-urigen arbeidsdag met loonsverhooging voor degenen, die vóóraan onder den grond werken. (Zie *L'Humanité* van 24 Mei.)

In het *typografenvak* wint ook buiten de hoofdstad de 9-urendag hand over hand veld en is hij reeds zoo goed als algemeen voor het vak (volgens de *Humanité*)

Te Rijssel, waar een algemeene beweging onder de *typografen* twee maanden schier heeft geduurd, is vóór een paar dagen door de patroons ingegaan op het volgende accoord: de arbeidsweek van 57 uur (betaald voor 60), vervolgens die van 56 uur vanaf 1 Juni 1909.

Te Nancy gaf begin Juni een der grootste werkplaatsen van typografische werken in Oost-Frankrijk, de firma Berger-Levrault, toe aan de arbeiderseischen. De *Humanité* van 5 Juni wist te berichten, dat in sommige steden, waar de arbeiders den strijd hebben moeten opgeven, coöperatieve drukkerijen worden gegrondvest, zoodat vooral in West-Frankrijk in vele steden de patroons, die weigerachtig zijn den 9-urendag in te voeren, een nieuwen strijd zullen krijgen te voeren tegen hun arbeiders als concurrenten.

Een bizondere toestand is die der *houthakkers*. In Midden-Frankrijk (vooral de departementen van de Cher en de Nièvre) zijn tienduizenden houthakkers goed georganiseerd. Ze boezemen hetzelfde respect in, als de grondwerkers te Parijs. Ook hebben de houtkoopers-patroons geveinsd, of ze niets zagen, toen 2 Mei de werklieden terugkwamen na den 1en Mei te hebben gestaakt, zonder zelfs te waarschuwen.

Op het oogenblik werken de houthakkers slechts 9 uur daags en de patroons zijn eensgezind geweest, om hun dien arbeidsdag toe te staan op hun eisch. Maar de hoofdstrijd zal hier volgen bij de vaststelling in het najaar der arbeidsvoorwaarden voor 1906-1907. Want de houthakkers zullen dan voor 9 uur hetzelfde loon bedingen, gelijk is besloten, als vroeger voor 10 of 11 uur en eerst dàn, niet thans in het drukke van de landbouwwerkzaamheden (de houthakkers zijn slechts een deel van het jaar houthakkers) worden er moeilijkheden verwacht.

Te P u t e a u x werd in de weverij van Petit-Gilbert de 9-urendag ingevoerd met 8 fr. 50 loon per dag. In de weverij van Lepers et Scheldeker aldaar werd insgelijks de 9-urendag verkregen (in plaats van den 10-urendag).

Te L y o n ontvingen de *looiers* en *zeemlederbereiders* 25 centimes per dag loonsverhooging bij erkenning der vakvereeniging De *schoenmakers* behaalden er loonsverhooging met 5 francs per week. De *ijzerenbeddenmakers* der stad hebben in plaats van den 8-urendag, dien ze vroegen, loonsverhooging ontvangen. De *modelwerkers-draaiers* in de ijzerindustrie van Lyon verkregen een half uur rust per dag en loonsverhooging met 50 centimes daags. Overuren worden 50 centimes hooger betaald.

Te O y o n n a x namen *pleisterwerkers* en *schilders* het werk weer op na behaalde loonsverhooging en vermindering van den arbeidstijd. De werkstaking van *meubelmakers, timmerlieden* en *aanverwante bedrijven* in de zelfde stad eindigde na 20 dagen: het tarief der werklieden (55 centimes per uur) werd door de patroons aangenomen, tegelijk met den 10-urigen arbeidsdag (in plaats van den 11-urigen.) Overuren te betalen gedurende de eerste twee uur 85 centimes, voor nachturen 1 fr. 10 per uur. De *metselaars* verkregen hier gedeeltelijk inwilliging hunner eischen (50 pCt. loonsverhooging voor werk in het water uitgevoerd en opheffing van eenige kleinere grieven.)

Te L o r i e n t dreven de *schoenmakers* een algemeen tarief door, dat gemiddeld en over de verschillende firma's saâm berekend 25 pct. hooger staat, dan de vroeger uitgekeerde loonen Ook de *metselaars* kregen er loonsverhooging.

Te A u x e r r e zagen de *metaalwerkers* hun arbeidsdag met een half uur verminderd; het loon werd met 5 centimes per uur verhoogd. Dezelfde verbetering in hun toestand verkregen er de *houtzagers*. De *typografen* zetten er den 9-urendag door.

Te D ô l e verkregen de werklieden in de *huiden- en lederbereiding* spoedig na 1 Mei reeds verkorting van hun arbeidsdag van 11 op 10 uur, met inplaats van 3 fr. 85 (voor 11 uur) 4 fr. per dag (voor 10 uur). De stukwerkers ontvangen 20 pct. verhooging van hun tarief.

Te M o n t l u ç o n hebben de *huiden- en lederwerkers* tengevolge hunner algemeene werkstaking verkorting van arbeidstijd verkregen met een half uur daags, tegelijk met loonsverhooging. Voor stukwerk volgde hier een loonsverhooging, die op 40 tot 50 centimes per dag wordt geschat.

Te M e n t o n hebben de *metselaars* den 10-urigen arbeidsdag verkregen met een tarief van 45 tot 50 centimes per uur. Overwerk 25 centimes hooger.

Te O r l e a n s vroegen de smeden den wekelijkschen rustdag. Op de weigering van den kant der patroons, hebben ze zich dien rustdag met 't beste gevolg zelf genomen. Ze patrouilleerden er Zondags langs de werken.

Te M o r e z hebben de *houtzagers* na drie weken strijd hun pogingen tot lotsverbetering met een overwinning bekroond gezien. Ze werkten 12 uur en verkregen den 10-urendag met behoud van loon.

Te L i m o g e s willigden 98 van de 144 kapperspatroons de sluiting in hunner winkels van Zondagmiddag tot Dinsdagmorgen.

Te P o i t i e r s verkregen de timmerlieden den 9-urendag met loonsverhooging.

Te A m i e n s verwierven de vormers verkorting van arbeidsdag van 11 tot 10 uur met behoud van hun loon.

Te St. C l a u d e (Jura) hebben de metaalbewerkers verkorting van arbeidsdag afgedwongen gekregen van 12 op 10 uur met behoud van arbeidsloon.

Enzoovoort!

Bij al hetgeen echter in de rest van Frankrijk werd gedaan, en ondanks de onvoldoende berichten voorzeker de beweging niet in volle kracht hebben weergegeven, spande de hoofdstad de kroon.

En tegenover de afkammingen van de behoudsgezinde sociaal-democratische pers in Nederland, geloof ik niet beter te kunnen doen, dan hier ten slotte nog de woorden te herhalen, waarmee minister Clemenceau in de Kamer de samentrekking van troepen naar Parijs verontschuldigde: „Mijne heeren, de erfenis was zwaar . . . ik geloof te kunnen zeggen dat dit hier de grootste werkstaking is, die we kennen, — tenminste op een enkel bepaald punt van eenig gebied. Er is in Amerika een werkstaking geweest van 250,000 man, maar verdeeld over het reusachtig gebied der Vereenigde Staten. In de stad Parijs alleen reeds hebben wij een staking gehad van 115.000 man . . . ."

Nu de sociaal-democratische pers in Nederland in haar volle onbekendheid met den toestand, zoowel als in haar steeds weer opnieuw voorkomende verdraaiïng der waarheid t e n

nadeele der arbeiders is tentoongesteld, zal ze nu bakzeil halen?

Zal ze ongelijk erkennen, en vooral zal ze zich in de toekomst minder aan de arbeidersbeweging openlijk vijandig betoonen?

CHRISTIAAN CORNELISSEN.

Tot antwoord aan „Het Volk."

LXXXV (Eerste Reeks).

Parijs, 14 Juli 1906.

Twee sociaal-democratische motto's ter vergelijking:

> „Wij denken er anders over. Het treurigste in zulke zaken als de Fransche beweging is juist de blijvende schade die zij doen".
>
> Het Volk, onder dagteekening 7 Juli 1906.
>
> „Opmerkelijk en bewonderenswaardig in de beweging welke begonnen is op den eersten Mei, is de poging der werklieden, om door middel van de federatieve samenwerking een groote zelfstandige macht te vormen, een werkelijke arbeidersklasse, welke niet verdeeld en gesplitst is in van elkander afgesloten vakbonden, maar waarin de zelfstandigheid van elke vakvereeniging geëerbiedigd wordt en toch terzelfdertijd een organisatie, een samenvoeging, een samenwerking bestaat tusschen allen, die gebukt gaan onder dezelfde uitbuiting, in een gezamenlijke beweging.
>
> Het sociaal-democratische Kamerlid Jean Jaurès in zijn redevoering over de 1 Mei beweging.

Men heeft me de beide nummers toegezonden van 't, het zij met permissie gezegd, sociaal-democratische blad *Het Volk*, waarin, onder datum 6 en 7 Juli, een antwoord wordt gegeven op m'n laatsten internationalen brief. En ik vraag verschooning aan den lezer, dat, na drie lange brieven reeds geschreven te hebben, in verband met de Meibeweging van het Fransche proletariaat, ik nog eenmaal op dit onderwerp moet terugkomen.

Ik zou eigenlijk de beide *Volk*-artikelen, als dat van Roland Holst, van zinsnede tot zinsnede moeten weerleggen. Maar met

'n verschil. Aan mevr. Roland Holst kon alleen worden verweten, dat ze „doorsloeg", dat ze kakelde over klein-industrie en groot-bedrijf, over een 8-urendag die „*nergens*" (!) verkregen was, enz,, zonder eigenlijk de zaken te kennen, waarover ze sprak. In de beide kolommen in *Het Volk*, blijkbaar door Vliegen geschreven, heeft de *kwaadwilligheid*, de *boosaardigheid*, den hoofdtoon. Wat dáár geleverd wordt is geen vrucht van ondoordachtheid, het is doortrapt maakwerk. Dàt aan te toonen, den vinger erop te leggen, dat het alleen aan een kapitalistendienaar gegeven kan zijn, op *die* wijze de arbeidersbeweging te bestrijden, als *Het Volk* het heeft gedaan, dat zal ik in dezen brief tot mijn taak maken. Voor de rest ga ik slechts in op hoofdzaken. Men vergelijke overigens maar den toon, waarop de sociaal-democraten in Frankrijk over de 1-Meibeweging van het proletariaat spreken, met den afkammenden toon van *Het Volk*, en men ziet, dat dit laatste blad niet eens sociaal-democratisch meer is. Het is *arbeidersvijandelijk*.

In het artikel, geteekend 6 Juli, begint *Het Volk* mij van „bedrog" te beschuldigen. Het blad haalt ten bewijze aan, wat ik schreef over de staking der grondwerkers en werpt mij voor, niets anders dan moedwillige en brutale vervalsching te hebben gegeven. Jammer voor *Het Volk* is de gewraakte zinsnede *niet eens van mij, maar van de eigen partijgenooten van Het Volk*, namelijk van redactie van *L'Humanité*. Ik heb te kennen gegeven in mijn vorigen brief, dat ik mijn Pappenheimers van de Keizersgracht ken, en in het bijzonder den ontrouwen en onbetrouwbaren Willem Hubertus Vliegen, die de rubriek *Buitenland* in dat blad fabriceert; en ik verklaarde dus duidelijk en nadrukkelijk, dat ik bij voorkeur sociaal-democratische oordeelvellingen zou aanhalen, tot duidelijker bewijs, hoe vèr een pers als *Het Volk* is gezonken in haar strijd tegen de arbeidersbeweging.

Ik herhaal dus de zinsnede, door *Het Volk* als „*moedwillige en brutale vervalsching*" gekarakteriseerd, en laat de „vervalschende" zinsnede onderstreept, zooals ze in dit blad werd gegeven.

„De tegenwoordige werkstaking (der grondwerkers) *had vooral ten doel, den werkdag van 8 uur opgenomen te krijgen in de bestekken, die de voorwaarden vaststellen voor de nu volgende ondernemingen.* De machtige, gezamenlijke krachtsinspanning die ze deed geboren worden, heeft op dit hoofdpunt tot een overwinning geleid."

En ik wijs er op, dat het in deze bewoordingen is, dat *L'Humanité* van 8 Juni het einde van de staking der 25,000 grondwerkers aankondigde. [1])

Het ligt voor de hand, dat wanneer *Het Volk* zijn lezers had willen wijs maken, dat het hoofdorgaan der sociaal-democratie in Frankrijk „moedwillige en brutale vervalsching" pleegt om de resultaten der *directe actie* en der 1 Meibeweging te kunnen *verdedigen*, ieder van zijn lezers zou hebben uitgeroepen: „Dat *moet* ge gelogen hebben!"

Maar ze is ook niet valsch, de zinsnede. Niet alleen *ik* denk er zoo over, niet alleen de sociaal-democratische pers, als *L'Humanité*, niet alleen de revolutionaire organen (het vakblad *La Voix du Peuple* schreef in dezelfde bewoordingen), maar ook de grondwerkers, die het dan toch het best moeten weten van allen.

En wanneer *Het Volk* niet vèr beneden *L'Humanité* stond, wanneer *Het Volk* niet met het socialisme en de revolutionaire beweging totaal had gebroken, en op een standpunt was terecht gekomen, als het *Algemeen Nederlandsch Werklieden-Verbond*, dan zou het blad niet hebben getracht, een overwinning af te takelen, die toch, alles saamgenomen, een mooie overwinning is, maar zich, omgekeerd, hebben verheugd in den uitslag.

Het Volk zal nu eens bewijzen, dat het *niet* ging om de verovering van den 8-urendag als erkend door de ondernemers en opgenomen in de bestekken:

„De grondwerkers zijn begonnen op 1 Mei te staken en op 2 Mei hielden ze op na 8 uur gewerkt te hebben. Dàt was de inzet der beweging. Toen werden ze uitgesloten."

Jawel, maar het blad vergeet, eraan toe te voegen, dat de groote ondernemers slechts eenige weken lang hun *lock-out* hebben kunnen volhouden; dat ze openlijk hebben moeten terugtrekken onder het zegegeroep der werklieden, die toen reeds zagen, dat ze de sterksten waren; dat de patroons alle werken weer hebben *moeten* openstellen, doch dat *niemand is teruggekomen, vóór de ondernemers den stap deden, bovengenoemd.*

Ik behoef zeker, na dit uiteengezet te hebben, ternauwernood terug te komen op de bewoordingen, waarin ik schreef: „Belofte of formeele belofte." — „O, wat kon diezelfde(n) heer

---

[1]) „La grève actuelle avait surtout pour but d'obtenir que la journée de huit heures fût inscrite dans les cahiers des charges qui fixeront les conditions des prochaines entreprises. Le puissant effort collectif qu'elle a déterminé aboutit sur ce point essentiel à une victoire."

(Cornelissen) anders ironische tirades ten beste geven over de „beloften van die parlementaire knoeiers". Waar ik niet anders deed, dan schrijven, wat ik vóór me vond liggen in de *Humanité*, ten einde het oordeel van een sociaal-democratisch blad te geven, ben ik op zoo'n woord als „belofte" niet verder ingegaan. Als ik het nu tòch moet zeggen, weet ik zéér goed, dat de „formeele belofte", waar van *L'Humanité* sprak in haar nummer van 8 Juni, niet veel zou beteekenen in den mond van een sociaal-democratische gemeenteraads-meerderheid. „Daar geeft de lommerd geen geld op", zou een Hollandsche arbeidersvrouw zeggen; maar . . . ik weet gelukkig óók, dat de grondwerkers hebben besloten, *het werk weer opnieuw neer te leggen, als de belofte niet wordt gehouden.* En dààrop, op de *directe actie*, heb ik méér vertrouwen!

En thans ter dezer zake nog *twee hoofdpunten, twee punten* van beginsel waarop ik graag licht zie, om *ons standpunt van weerszijde te karakteriseeren.*

„De grondwerkers staakten om . . . . een bepaling in de toekomstige bestekken te krijgen! Indien er eens van sociaal-democratische zijde een beweging voor dergelijke bestek-voorwaarden op touw wordt gezet, hoort men de anarchisten smalen op „die papieren prullen, waaraan je nikshebt." "

Aldus *Het Volk!* Mag ik opmerken, dat „de anarchisten" nooit hebben gewacht op de sociaal-democraten, om een beweging te steunen en zelf op touw te zetten voor *„dergelijke bestekvoorwaarden?"* Mag ik er Willem Hubertus Vliegen even op wijzen, dat zijn opmerking alleen uit zijn d o m h e i d voortvloeit, uit zijn gebrek aan onderscheidingsvermogen? Mag ik hem herinneren, dat een *stedelijk, provinciaal,* of *landelijk regeeringscollege*, hetwelk een grondwerk of metselwerk uitbesteedt, niet anders is, dan een *gewoon patroon?* En dat de georganiseerde arbeiders niet de minste reden zouden hebben, om niet evengoed b.v. een gemeente te dwingen, als een kapitalistisch patroon, en evengoed te staken bij den één als bij den ander?

Het is duidelijk, dat de *Volk*-redacteur twee zaken verwart, en niet opmerkt, dat het gemeentebestuur van Parijs in de zaak bovengenoemd, niet optrad als *wetgeefster*, maar als *werkgeefster.*

Dus als werkgeefster zou dan toch een gemeente b. v. wat kunnen doen? O, zeker, vooral als ze door ons g e d w o n g e n

wordt! Wat mijn persoonlijke overtuiging betreft op dit punt, behoef ik slechts te verwijzen naar mijn boek: *„Op weg naar een nieuwe maatschappij,"* om te doen herinneren, hoe ik bijv. steeds heb erkend, dat er vooral in de gemeenteraden nu en dan huishoudelijke zaken aan de orde komen, die van belang kunnen zijn voor de arbeiders.

Zie bijv. mijn boek bovengenoemd blz. 145: „Niet slechts op wetgevend, doch ook op administratief en uitvoerend gebied kan in de huishouding van staat of gemeente, eenig goeds worden bewerkt. Waarom zouden wij het ontkennen? Het is natuurlijkerwijze niet onverschillig voor de bevolking eener gemeente, of het gemeentebestuur de gaslantaarns plaatst in de achterbuurten der arbeiderswijken, dan wel in de wijken der gegoeden, of het al dan niet zorgt voor de goede rioleering en plavleiing der volkswijken, enz."

Maar moet nu aan de zorg voor zulke zaken de geheele arbeidersbeweging worden *dienstbaar* gemaakt?

Ziedaar het punt, dat ons scheidt.

En hiermee kom ik tot de tweede *beginselkwestie*, omtrent welke duidelijkheid noodig is:

„Duidelijk is dit, dat wàt er is verkregen, niet is verkregen door de directe actie tegen de patroons ondernemers van de „Métropolitain", maar door het aanwezig zijn van een sterke sociaal-democratische vertegenwoordiging in den gemeenteraad"

Aldus weer *Het Volk*.

De *Volk*-redacteur is wat dik van hersens en wat plomp van uitdrukking. Ik veroorloof me, ook hier wat scherper te zeggen, waar het op staat:

Duidelijk is dit: dat wàt er is verkregen, wèl is verkregen, door de directe actie, en deze nog wel, gericht niet alleen tegen de patroons-ondernemers van de Métropolitain, maar óók tegen den eigenlijken werkgever, het gemeentebestuur van de stad Parijs, gecontroleerd weer door hoogere autoriteiten. Maar duidelijk is óók tegelijk, dat werkelijk de aanwezigheid van een sterke (ik zeg niet sociaal-democratische, maar radicale, radicaal-socialistische en sociaal-democratische) meerderheid in den gemeenteraad meehelpt, om in gevallen als hier gegeven, den tegenstand van de gemeente als werkgeefster te breken.

En wanneer nu de sociaal-democraten maar tevreden waren met deze erkenning; wanneer ze nu maar hielpen u i t v o e r e n, wat de arbeidersbeweging, dank zij de directe actie, in staat is, *af te dwingen* (desnoods ook *ondanks* den tegenstand van de sociaal-democratie) dan zouden we een heel eind verder zijn.

Als de sociaal-democratie, in plaats van de tiran der moderne arbeidersbeweging te spelen, er toe kon overgaan, de „dienstmeid" van de revolutionaire arbeidersbeweging te zijn (ik spreek in de termen van het laatst gehouden soc.-dem. congres in Nederland) dan zou héél wat haat en tweedracht in de arbeidersbeweging zijn geweken — internationaal.

En nu nog — altijd op het punt van de grondwerkersstaking, waarop *Het Volk* speciaal is ingegaan — een zaak, die wel niet een beginselkwestie raakt, maar die het eenige *feit* is, door het blad ingebracht. Over de algemeene oordeelvellingen, door menschen als Vliegen over buitenlandsche politiek gegeven kan men zijn schouders ophalen; anders echter is het, als *feiten* in het spel komen, en als men mij van valschheid beschuldigt, op een brutalen, stelligen toon zèlf feiten aanhalend, zooals *Het Volk* dit deed. Die toon is oorzaak geweest, dat ik mij in het begin der week hier wendde tot den secretaris der grondwerkersvereeniging (Pérault). Ik schreef hem, dat een blad hetwelk voorgeeft, in Holland de arbeiderszaak te dienen, hoewel het elke krachtige, eigen actie der arbeiders als vijandig tegenwerkt, de werkstaking der grondwerkers als „verloren" had behandeld, en het volgende feit had durven neerschrijven: „Maar voor den ondergrondschen spoorweg geldt dat niet meer, want de concessies voor dat reusachtige werk zijn jaren geleden al verleend, en aan de voorwaarden daarvoor is niets te veranderen. Als dat werk klaar is, gaan duizenden van die grondwerkers weer weg."

Ik ben voldoende op de hoogte, voegde ik er aan toe, om dezen arbeidersvijand antwoord te geven; maar ik verlang van u, als secretaris, een beslist en afdoend antwoord.

Pérault schreef mij terug, niet in een enkelen brief alles te kunnen zeggen, en stelde mij voor, met alle bescheiden en bewijsstukken naar mij toe te komen, op heden, 14 Juli. Zooeven verlaat de wakkere secretaris mijn woning, nadat we een uur lang veel hebben besproken.

En ziehier nu, wat er achtereenvolgens valt te constateeren:

1e. De werken voor de Métropolitain zijn natuurlijk —

wat trouwens elkeen weet — niet in haar geheel uitbesteed. Het werk zou er ook te reusachtig voor zijn. Het wordt uitgegeven bij secties.

2. Op dit oogenblik is van het geheel der Métropolitain-werken nog niet eens de helft afgewerkt, of ook maar aangenomen, zoodat de toezegging, betreffende den 8-urendag voor deze tienduizenden van arbeiders van kracht wordt bij ruim de helft van het werk, tezamen naar raming voor zeker 45 milioen francs.

3e. Op een onderdeel der Métropolitain-werken, deel waarvan de stad de uitvoering op eigen rekening heeft bewerkstelligd, is dan ook thans reeds de 8-urendag ingevoerd.[1]) Het geldt hier de werken onder de Seine door. (Bekend als werk no. 7.)

De lezer kan begrijpen, hoe de secretaris der Parijsche grondwerkers het opnam, dat juist een sociaal-democratisch blad er vermaak in kon vinden, een overwinning van arbeiders af te kammen. Ik schilderde hem de figuur van W. H. Vliegen en we waren het er over eens, dat het juist een gewezen werkman als 'n Vliegen zal zijn, die 'm bij voorkeur zulke zaken zal lappen, en die het ergst tegen zijn vroegere klasse zal ingaan. Juist als gewezen dienstmeiden de meest tirannieke mevrouwen worden. Internationaal, meende hij als ik, zal àl wat werkman is, in de toekomst juist tegen de gewezen werklieden den moeilijksten strijd hebben te voeren.

Wat hèm, Pérault, in 't bijzonder ergerde, als vertegenwoordiger der grondwerkers, was dit: dat de aanval dáárom te meer onverdiend was, omdat in werkelijkheid de beweging van Mei de kroon heeft gezet op een reeks van overwinningen der *directe actie.* En hij wees mij op 't volgende:

1o. In November hebben wij de groote aannemers reeds gedwongen, de loonen uit te betalen, geëischt volgens de bepalingen van 1902. Ze hadden wel aangenomen die te zullen betalen, doch trokken later terug.

2o. Door een reeks van partiëele werkstakingen van November tot Mei, hebben wij bovendien de ondernemers gedwongen, bij moeielijk of ongezond werk 1 franc per dag meer te betalen. De secretaris schatte, dat alleen reeds door dezen laatsten maatregel 800,000 francs aan de arbeiders zijn ten goede gekomen.

[1]) Meteen weer goed voor Mevr. Roland Holst, die niet vernomen had, dat „e r g e n s" de 8-urendag was verkregen. C.

„En dan durven ze nòg te zeggen, dat we niets hebben gewonnen!" riep hij uit.

Waar nu, door dit alles, de grondwerkers hooger loonen halen, dan meubelmakers en timmerlieden, hooger dan de beste vaklui, is het niet voor niemendal, dat op 1 Mei de patroons dachten: „Nu willen we toch probeeren, om er een einde aan te maken".

Kleine voordeelen blijven hier nog buiten bespreking: Zóó, dat op een onderdeel, afzonderlijk aangenomen, in de spoorwegwerken (lijn van de Porte de Versailles naar de Porte St. Ouen) thans dezelfde condities zijn ingevoerd, dezelfde tarieven, die voor de Métrowerken in het algemeen gelden. Voorts, dat de werklieden aan de ondernemers niet minder dan 4000 processen hebben aangedaan, om schadevergoeding wegens gemis van gereedschappen, die de ondernemers opgesloten hebben gehouden tijdens hun mislukte uitsluiting, zoodat de aardwerkers niets konden verdienen met hun werktuigen. Alle voorteekenen doen zien, meende Pérault, dat de patroons zullen worden veroordeeld tot uitbetaling

En nu een pertinente vraag aan u, Vliegen:

Vanwaar hebt ge uw gegevens voor het eenige feit, dat ge aanhaalt? Hebt ge dit gewoonweg uit den duim gezogen, om de beweging te treffen?

Op de wijze, als ik hier den aanval op het eerste punt van mijn brief heb beantwoord, zou ik regel voor regel moeten voortgaan.

Lezer, loont het de moeite? De kwaadwilligheid, de arbeidersvijandelijkheid spreekt uit elke zinsnede. Mij lust het niet, op *alles* in te gaan.

Als in het tweede artikel de Meibeweging moet worden geteekend, heet het in *Het Volk*:

> „Anderhalf jaar lang, is een groote agitatie het heele land door, volgehouden, onder de leuze: op 1 Mei 1906 nemen wij den achturendag. Voor de Parijsche arbeidsbeurs had weken lang (maanden lang, C.) een doek gehangen met het opschrift: „Na 1 Mei werken wij slechts 8 uur per dag.""

Elk arbeider zou zich hebben verheugd over zulk een „groote agitatie", „volgehouden" anderhalf jaar lang „het heele land door."

Elk arbeider zou tenminste hebben gevoeld, dat de geesten

van honderdduizenden en millioenen, aldus zijn geopend voor den eisch van den achturigen werkdag.

Elk arbeidersvriend zou dit toejuichen.

Niet *Het Volk*, dat deze zinsnede slechts gebruikt als een aanloop om te trachten, af te takelen, wat tòch niet af te takelen valt, omdat de beweging uit den boezem des volks is voortgekomen. . . .

„Toen de dag naderde, bond men wat in . . ." enz.

Zie, als een patroon zóó honend spreekt, de beweging verkleineerend, wijzend erop, dat men niet direct is geslaagd, alles te veroveren, wat men wilde, dan valt dat te begrijpen. Maar in de arbeidersbeweging valt zoo iets enkel van een sociaal-democratischen half-kapitalist te verwachten. Insinueerend wijst die er op, dat de groote vakken „te voren reeds hadden te kennen gegeven, niet mee te zullen doen"; hij wijst op *„het spoorwegpersoneel, de metaalbewerkers, de textielarbeiders en de mijnwerkers"*. Maar hij doet het insinueerend in twee regels. Hadde hij de geheele waarheid gegeven, dan zou het niet *tegen*, maar *vóór* de beweging hebben gepleit, daar gebleken zou zijn, dat het enkel de *zwakst staande* bonden waren, die niet meededen.

De metaalbewerkers deden wèl mee, hebben een der meest algemeene bewegingen gehad, en verkregen in verschillende fabrieken en op zeer verschillende punten van Frankrijk belangrijke verbeteringen. De verwezenlijking van het z.g. „Engelsche stelsel" (de 54-urenweek met rust op Zaterdagmiddag) is door de Meibeweging een mooien stap verder gekomen. Ook tienduizenden mijnwerkers deden mee, en lieten zich op 2 Mei ophijschen uit de mijnen na 8 uur te hebben gewerkt. Daargelaten nog, dat in de twee groote mijnbekkens van het Noorden de staking reeds vóór 1 Mei *algemeen* was.

De textielarbeiders besloten, op hun congres van Augustus (te Rouan) met 575 tegen 227 stemmen, zich niet te houden aan het besluit van het congres van Bourges, omdat ze tot de „zwakke organisaties" behooren, — het omgekeerde van hetgeen Vliegen onderstelt, dat ze onder de groote organisaties, de „belangrijkste" moeten worden gerekend! Bovendien moet tot hun verontschuldiging worden gezegd, dat ze pas een strijd achter den rug hadden in verband met de invoering van de wet Millerand-Colliard.

Niets van dit alles geldt voor Vliegen, die enkel smaalt

als een patroon over de zwakke punten in de beweging. De spoorwegarbeiders behooren evenmin tot de krachtigste organisaties. Ze komen achteraan, als de anderen straks den strijd hebben gewonnen, en niemand zal hun ten gerieve de beweging uitstellen.

Kleineerend oordeelt W. H. Vliegen, niet slechts over de Meibeweging, maar ook over de geheele Fransche vakbeweging. Hij denkt, heel wat te hebben ingebracht, als hij zegt, dat op 600,000 à 700,000 personen er misschien 300,000 slechts contributie betalen.

Daarentegen wordt de meer geldopbrengende Duitsche beweging ten voorbeeld gesteld. Maar de *Volk*-redacteur vergeet op te merken, dat de Duitsche vereenigingen in tegenstelling met de Fransche, véél meer het karakter dragen van ziekepot-vereenigingen dan van strijdvereenigingen. Wat bewijzen nu getallen, als honderd georganiseerde Fransche vakmannen krachtens hun taktiek méér krijgen doorgevoerd dan driehonderd georganiseerde Duitsche?

Misschien kom ik nog eens terug op een merkwaardige statistiek: Het Ministerie van Arbeid in de Vereenigde Staten zond vóór twee jaar zijn statistici naar Europa, om in een aantal bedrijven arbeidsloon en arbeidsduur op te nemen. De cijfers werden opgenomen uit de boeken van de ondernemers. Er blijkt uit de overgelegde dokumenten, *dat de loonen en arbeidstoestanden in Frankrijk de beste zijn op het vasteland van Europa, beter dan die in Duitschland,* en dat — om een ander land te noemen, waar ook, helaas, de sociaal-demokratische taktiek nog niet is overwonnen, België — *dat de Belgische loonen slechts* $^{2}/_{3}$, *soms ternauwernood de helft der Fransche loonen bedragen.* [1])

Zeg er eens even, Vliegen, zal ik nog eens bij gelegenheid de cijfers hier publiceeren? Onzen eenzijdigen sociaal-democraten moet men alles zoo onmiddellijk onder den neus leggen, want

---

[1]) Zie Bulletin of the Bureau of Labor, No. 54 (van September 1904), uitgegeven bij gelegenheid der tentoonstelling van Louisiana. Onder de 13 onderzochte vakken, staat in twaalf Frankrijk boven Duitschland in zake arbeidsloon per uur. Het dertiende vak is dat der typografen. Sedert de loonbeweging der typografen van 1906, is thans ook in hùn vak de loonstand in Frankrijk beter dan in Duitschland. De arbeidsdag biedt grooter verscheidenheid. Hier oefent drukte of slapte in de industrie, de wisseling van het seizoen van maand tot maand invloed uit.

hun gebrek aan kennis is gewoonlijk even groot als hun verblindheid door de parlementaire actie.

Afkammend, kleineerend wordt het aantal der stakers op 2 Mei onder de oogen gezien:

„Er zijn in Parijs 115,000 en daarbuiten 40,000 stakers geweest, volgens gegevens van Clemenceau, die alle reden had, om de beweging zoo groot mogelijk voor te stellen, want hij moest rechtvaardigen waarom hij zooveel troepen bij elkaar had gebracht."

„Een verstandige leiding had, bij zulke toestanden, den aanval uitgesteld . . . ." Enzoovoort. Vliegen weet het natuurlijk op de Keizersgracht weer beter, dan de Franschen zelven, of een Fransche beweging moet worden „uitgesteld".

Ik verhaalde het een Fransch werkman, gewezen staker. Weet ge wat z'n antwoord was? Een zinsnede in Fransch jargon, die ik niet beter kan vertalen dan: „Bliksemsche aap! Waar bemoeit hij zich mee?"

Maar erger: *wat heeft Clemenceau in werkelijkheid gezegd in zijn rede van 18 Juni?* Luister:

„Mijne heeren, deze erfenis was zwaar, wij hadden in het Noorden 85,000 werkstakers, te Parijs 115,000; mijnheer Jaurés heeft gezegd 200,000; maar iedereen weet, dat hij wat edelmoedig is met cijfers (Men lacht.)"

Is het niet vreemd, dat het sociaal-demokratische blad *Het Volk* het niet noodig heeft geoordeeld, de cijfers over te nemen van zijn geestverwant Jaurès? En is het niet nóg vreemder, dat dit blad zelfs tracht af te dingen op de cijfers van den minister Clemenceau?!

Alles poging om de beweging te kleineeren van het begin tot het eind! Misselijke, enghartige kritiek van den eersten regel tot den laatsten.

* * *

Laat ik nog even alles saamvatten: Daar zit bij een critiek, als door *Het Volk* geleverd, dezelfde tegenstand voor tegen geheel de zelfstandige arbeidersbeweging, die in beginsel bij elk kapitalist voorzit.

Wat behoeft dat volk ook zelfstandig te worden, wat behoeven ze op e i g e n k r a c h t te steunen? Zouden zij, *ons* ten gerieve, hun beweging niet wat willen „uitstellen"? Kunnen ze ons niet als „verstandige leiding" aannemen?

De kapitalistische patroon meent, dat „dat volk" toch niet op

den duur zonder kapitalistische patroons kan en zonder de zweep van een baas. En de Nederlandsche sociaal-democraten, type *Het Volk*, gelooven, dat de groote sociale vraagstukken niet anders kunnen worden opgelost, dan door de Vliegen's en de Polakjes!!

En ziedaar het geheim van heel die kleinzielige afkammerij! Ziedaar, waarom een redaktie als die van *Het Volk* tegenover de arbeidersbeweging staat als een kapitalist, de zwakke punten in de beweging vergrootend en de sterke zijden verkleinend, voortdurend een onwaar beeld gevend, voortdurend vervalschend.

. Maar het helpt toch niet! De beweging gaat tòch haar gang . . . . CHRISTIAAN CORNELISSEN.

LXXXVII. (Eerste Reeks).

Nog eens: „Het Volk".

Parijs, 2 Augustus 1906.

Oef, ik vraag den lezer verschooning, ik zal me nog eens met de redactie van het sociaal-democratisch blad *Het Volk* moeten bezighouden. En nog wel met Willem Hubertus Vliegen.

Ik hoop het kort te maken. Ik vraag ingemoede, wat ik moet aanvangen met een vent, die, wanneer men diskuteert over den afloop van de grondwerkersstaking, door hemzelf als voorbeeld genomen voor z'n aanval, de gevolgtrekking maakt:

„Die (werkstaking) omvatte 25,000 man, naar C.'s opgaven. Er waren, naar Clemenceau's cijfers, te Parijs 115,000 stakers. Bij gevolg (zoo'n brutale „bijgevolg" heb ik nog zelden in m'n leven gelezen) als de grondwerkersstaking voor deze 25,000 een succes was, bleef het echec over voor de overige 90,000. (*Het Volk*, onder dagteekening van 22 Juli, kolom 2 bovenaan.)

En dat, terwijl ik in verschillende mijner brieven, zoowel uit Parijs als uit de provincie, over allerlei behaalde voordeelen in verschillende industrieën heb geschreven.

Men verwijt soms aan de bourgeoispers schunnige manieren. Maar ik moet zeggen, dat zelfs aan de reactionairste bladen van Frankrijk en aan de riool-pers hier geen redacteur zou worden gehandhaafd, die zulke plompe middelen noodig heeft.

Iemand, die zulke «bijgevolgen» fabriceert, verdient eigenlijk alleen een schop onder z'n broek en geen antwoord. Ik hoop dus ook dat, zóó ik hier antwoord, begrepen zal worden, dat ik antwoord ter wille van den lezer.

Als ik inga op het verwijt van *Het Volk*: «Indien er eens van sociaal-demekratische zijde een beweging voor dergelijke besteksvoorwaarden (als die der grondwerkers) op touw wordt gezet, hoort men de anarchisten smalen op «die papieren prullen, waaraan je niks hebt»; als ik er op wijs, dat de «besteksvoorwaarden» betreffen den *werkgever* en niet den *wetgever*, dat nooit de anarchisten en revolutionaire socialisten hebben gewacht op de sociaal-demokraten, om een werkgever betere arbeidsvoorwaarden af te dwingen, ook al is die werkgever een gemeente, dan antwoordt Vliegen:

«De theoretische uitleg over de gemeente als wetgeefster of als werkgeefster, geven wij hem (Cornelissen) cadeau».

Maar, wat kan mij dat schelen, en wat heeft het met onze discussie te maken, of Vliegen me iets «cadeau» geeft? En verbeeld u, dat onze man van *Het Volk* laat volgen:

«'t Zal den arbeider in gemeentedienst geweldig interesseeren, als hij met een hongerloon wordt afgescheept, te vernemen, dat de gemeente dat niet als wetgeefster, maar als werkgeefster doet. Als hij dat goed weet, koopt hij veel meer voor 't geld».

Wat heeft dat alles, nog eens, met onze discussie te maken? Wat heeft dat te maken met 't feit, dat de revolutionairen nooit gewacht hebben op de sociaal-demokraten, om te werken voor betere besteksvoorwaarden, ook bij de gemeenten?

Met wat 'n godserbarmelijk stuk «redacteur» zit toch zoo'n blad als *Het Volk* opgescheept! Men kan met den mensch niet eens discuteeren! Of hij ziet niet in, wààr het verschil om gaat, òf hij denkt: Als ik maar mijn oogen sluit, en mijn brutalen kop maar toon, dan zullen mijn lezers wel tevreden zijn.

Maar nu de hoofdzaak: Wat de werkstaking der grondwerkers betreft, door Vliegen als voorbeeld gesteld bij de kritiek op mijn brieven, hing alles af van het eenige feit, door V. aangehaald, of werkelijk de belofte van den 8-uren-dag, waarop de grondwerkers den arbeid hebben hervat, op hen bij hun werk aan de «Métropolitain», geen vat meer had.

Ik voerde aan het antwoord van den secretaris zelf der Parijsche grondwerkers.

En ik stelde de pertinente vraag aan Vliegen:

«Vanwaar hebt ge uw gegevens voor het eenige feit dat ge aanhaalt? Hebt ge dit gewoonweg uit den duim gezogen?»

Vliegen antwoordt niet, vanwaar hij zijn gegevens heeft, hetzij uit zijn duim, hetzij uit andere bron.

Maar hij wringt zich, om los te komen, en probeert het te werpen op 'n verschil tusschen *concessie- en besteksvoorwaarden.*
Ik heb opnieuw geschreven aan den secretaris der Parijsche grondwerkers, om Vliegen een laatsten tik niet te onthouden.
Ik deelde Vliegen's wijsheid woordelijk mede:

De Métropolitain is een gewone partikuliere onderneming, die noodig had c o n c e s s i e van den Raad maar die de bestekken voor hare werken zelf maakt. De macht der concessieverleening heeft de Raad niet als werkgever, maar als overheid, als wetgever. Als die concessie gegeven wordt, kan de Raad daaraan voorschriften verbinden omtrent de arbeidsvoorwaarden. Maar is die concessie eenmaal gegeven dan is dat voorbij. Nu heeft de Parijsche Raad beloofd in de toekomst den 8-urendag als voorwaarde te stellen. Maar voor de Métropolitain geeft dat niet, want die concessies zijn verleend. Door 't voor te stellen alsof het niet de c o n c e s s i e-, maar de b e s t e k v o o r w a a r d e n geldt waarvoor de belofte van den Raad gegeven is, tovert C. de nederlaag in een overwinning om. Al te handig!"

Ziehier het antwoord van den secretaris:

Kameraad!

„In antwoord op je brief, waarin je me kennis geeft van het artikel uit het blad „H e t V o l k", verzeker ik je van het volgende:

1o. De Métropolitain eigenlijk gezegd, behoort eerst aan de Compagnie, die concessie heeft verkregen, wanneer de werken zijn afloopen; de Compagnie heeft er dus alleen de exploitatie van.

2o. De werken, die tot op dit oogenblik zijn uitgevoerd, maken ternauwernood de helft uit van het ontworpen net.

3o. Zoodra een sectie is afgeleverd, besteedt men een andere uit met nieuwe besteksvoorwaarden.

Ge ziet dus daaruit, dat de werken niet zijn uitgegeven ineens, en dat we voor de secties, die nog moeten worden gegeven, zeker zijn, te zullen verkrijgen, wat we willen. Bewijs: Op de secties van Chagnaud (overgang der Seine) hebben wij reeds den achturendag.

Nu is er nog de Compagnie van de electrische spoorlijn van Noord naar Zuid, genaamd de t u b e B e r l i e r. Deze Compagnie voert zelf haar werken uit. Maar ze heeft zich verbonden tegenover den Gemeenteraad, de arbeidsvoorwaarden toe te passen, zooals de stad Parijs ze stelt, dat wil zeggen, dat ze heeft beloofd, bij elke wijziging in de prijslijsten of in de bestekken, zich geheel aan deze te houden.

Ge ziet dus hieruit, dat de artikelen van dat blad op alle punten mis zijn, en wij betreuren het diep, dat een blad, hetwelk zich een proletariërs-blad noemt, zonder contrôle de al dan niet belangelooze praatjes aanneemt van zekere reporters.

Als je het noodig oordeelt, maak dan van dezen brief gebruik. Hij zal, hopen wij, de dingen tot hun ware waarde terugbrengen."

Broederlijk groetend, aan u en de zaak. De secretaris, PÉRAULT.*)

Zou nu de heer Vliegen maar niet toegeven, niet op de

*) Fransche tekst. (Zie de noot op pagina 48.)

hoogte te zijn geweest met de zaak, die hij kritiseerde?

Nog eens: Vanwaar heeft hij zijn gegevens? Uit zijn duim gezogen?

Maar er is meer. De lezer zal zich herinneren, dat ik aan de hand van hetgeen de secretaris mij mondeling meedeelde, reeds in mijn vorigen brief juist zóó het succes, óók na 1 Mei door de grondwerkers behaald, heb meegedeeld. Het is in zijn geheel dat succes, hetwelk de soc.-dem. *Humanité* deed schrijven van de grondwerkersbeweging, dat ze «op dit hoofdpunt tot een overwinning geleid» had. Ook van den reeds verkregen 8-urendag bij het werk aan den overgang der Seine maakte ik melding. Ik voegde er aan de hand van Péraults mededeelingen nog aan toe een paar bijkomende feiten, als de 4000 processen, den ondernemers aangedaan.

En laat nu den beschuldigde binnen komen! Willem Hubertus Vliegen, journalist aan een soliaal-democratisch blad, die eenmaal van zich zelf getuigde, dat hij «heel z'n leven een eerlijke jongen is geweest»!

Hij wordt door mij beschuldigd, in *Het Volk* onder dagteekening van 23 Juli 1906 uit mijn opsomming *met voorbedachten rade* alleen genomen te hebben de voordeelen, voorafgaande aan 1 Mei, en vervolgens zijn vergrijp te hebben verzwaard, door koelbloedig aan zijn schrijfsel toe te voegen: «Dit is àlles wat de secretaris vertelde, wij lieten niets weg en de heer C. zal dat zeker ook niet gedaan hebben»....

Zettende zijn vergrijp de kroon op het hoofd door de gevolgtrekking: «Dat deze secretaris ons successen mededeelt van November tot Mei, doch met geen enkel woord spreekt van de resultaten nà 1 Mei».

Ik ben hier alleen Openbaar Ministerie. Ik laat de veroordeeling over Willem Hubertus Vliegen over aan den lezer. Maar ik stel een straf voor als boven reeds genoemd: Een schop onder de broek van Willem Hubertus Vliegen als journalist!

Me dunkt, z'n eigen partijgenooten, als ze eenig zedelijkheidsgevoel bezitten, moeten toch óók genoeg hebben van zoo'n pennevoerder.

Ik mag ten slotte één punt niet achterwege laten. Zegevierend in z'n kleinburgelijke, arbeidersvijandelijke opvattingen, heeft de heer Vliegen het navolgende geknipt uit het Fransche revolutionaire vakvereenigingsblad; *La Voix du Peuple* (van 22—29 Juli) artikel geteekend S. Tallandier:

„De gisting van den Eersten Mei, ten gunste van de verkrijging van den achturen-dag, is geëindigd. Ieder heeft zijn werk hervat ... maar talrijk zijn de kameraden die verplicht zijn geweest van huis te veranderen, omdat ze bedankt werden als rustverstoorders en, erger, anderen stooten nog tegen besliste weigeringen om hen aan te nemen.

„De beweging heeft aan de arbeidersklasse niet alle voordeelen gegeven, die zij ervan verwachtte, niettegenstaande de gemaakte propaganda en niettegenstaande de krachtsinspanningen van de vakvereenigingsmakkers, die het noodige hebben gedaan om hun werkplaatskameraden te bewegen deel te nemen aan een imposante en werkingsvolle demonstratie bij het patronaat. Er hebben zich vreesachtigheden (timidités) en aarzelingen voorgedaan, en 't is daarom dat wij aan de uitbuiters niet kwaadschiks hebben kunnen ontrukken wat zij niet goedschiks wilden geven. De imposante demonstraties van den eersten Mei en volgende dagen, zijn niet voldoende geweest om het gezamenlijke van de geformuleerde direkte eischen te verkrijgen" .... enz.

W. H. Vliegen schijnt te meenen, dat de schrijver dezer regelen hem gelijk geeft, en ook zoo'n klein-burgelijk ventje is als Vliegen, knabbelend aan de revolutionaire Mei-beweging als een muis aan een kaas.

W. H. Vliegen roept uit: „Kommentaar wel overbodig."

Pardon, zeg ik, de commentaar is hier juist bovenal noodig. Degeen, die in *La Voix du Peuple* bovenstaande regelen schreef, is een *revolutionair*, die *niet genoeg heeft verkregen en dus* w e d e r o n v e r m o e i d d e n s t r i j d w i l v o o r t z e t t e n. Een van diegenen, die thans reeds op de dagorde voor het vakvereenigingscongres van Amiens (in October) het punt hebben geplaatst: *Voortzetting van de propaganda voor den 8 urendag.*

W. H. Vliegen daarentegen is de arbeidersvijand, de kleinkapitalistenziel, die aftakelt, *omdat hij graag de heele beweging zou tegenhouden*, en die juist als elke patroon den werklieden zou willen toeroepen: Ge bereikt toch niets door eigen kracht. Stel toch uw beweging uit, hang ze aan den kapstok!

Om dit verschil hier uit te drukken, hebben wij eene spreekwijze: *De uitersten raken elkaar.*

De revolutionair, die eerst tevreden is als hij *alles* heeft gewonnen, en de gewezen werkman, anti-arbeider, sta-in-denweg der werkliedenbeweging, voor wien de beweging véél te vèr is gegaan, ze zijn beiden ontevreden.

Maar er is verschil!

Voor éénе zaak kan ik W. H. Vliegen dank betuigen. Het is: tusschen de regels door verraden te hebben, waaraan wij zijn onwaardigen aanval hebben te danken gehad. En hier kan *ik* me van commentaar onthouden.

„Er wordt in de arbeidersbeweging strijd gevoerd over de strijdmethode. De anarchisten plaatsen hun direkte aktie tegen onze begrippen van organisatie en aktie."

„Dàt moet worden tegengegaan, en dáárom hielden wij des heeren Cornelissen's geschrijf even onder de lamp."

De heer Vliegen wil zeggen, dat hij „dáárom" een emmer vuil heeft willen werpen over de uiteénzetting die ik van de Fransche beweging heb gegeven.

Dank u, Willem Hubertus Vliegen. Er was van u toch ook niets anders te verwachten. Maar helpen doet het u niets!

CHRISTIAAN CORNELISSEN.

Syndicat général des Ouvriers Terrassiers, Puisatiers-Mineurs de la Seine.

PARIS, le 27-7-1906.

Au camarade CHRISTIAN CORNÉLISSEN, 5 Rue de la Vallée du Bois, Clamart.

Camarade,

En réponse à ta lettre où tu me donnes connaissance de l'article du journal „Het Volk", je t'affirmerai ceci:

1o. Le Métropolitain proprement dit, n'appartient à la Compagnie Concessionnaire que lorsque les travaux sont achevés, la Comp. n'en donc que l'exploitation.

2o. Les travaux exécutés jusqu'à ce jour ne sont à peine que la motié du reseau projeté.

3o. A chaque lot terminé, on en donne nu autre en adjudication avec un nouveau cahier des charges.

Tu vois donc par cela qua les travaux n'ont pas été donnés d'un seul coup, et que pour les lots á donner nous sommes certains d'arriver à ce que nous voulons La preuve: Sur les lots à Chagnaud Entrps. (Traversée de la Seine) nous avons les huit heures.

Il y a maintenant la Comp. des Chemins de fer Electriques Nord Sud, dite tube Berlier. Cette Comp. fait ses travaux elle-même. Mais elle s'est engagée auprés du Conseil Municipal à appliquer les conditions de travail en cours á la ville de Paris, c'est-á-dire qu'à chaque changement de bordereaux de prix, ou de cahier des charges, elle promet de s'y conformer intégralement.

Tu vois donc par lá que les articles de ce journal sont erronés de tous points, et nous regrettons profondément qu'un journal qui se dit prolétarien accepte sas contrôle les racontars plus ou moins dé sintéressés de certains reporters.

Si tu le juges nécessaire, fais usage de cette lettre; elle rétablira, nous l'espérons, les faits á leur juste valeur.

Fraternellement á toi et à la cause. Le secrétaire, PÉRAULT.

N. H. LUIGIES, Stoomdrukkerij, Plantageweg 13, Rotterdam — Telef. 4972.